Орган Руського Народного Союза в Америці

# СВОБОДА

В злучности сила!

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 21 ГРУДНЯ 1911. ЧИСЛО 51. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, DECEMBER 21, 1911. No. 51.

## Новинки.

**Канадійські ідіоти.** Перед нами 37-ме число (з дня 6. грудня 1911 р.) „Робочого Народа”, що виходить кождого тижня у Вінніпеґу як орґан „Української соціял-демократії Канади та Злучених Держав”. Редактором сього „орґану” є великий „сіцілістичний” фільозоф, д. Мирсн Стечишин. Сей панок нераз уже скомпромітував своїм „ученим пером себе і свою партію, але те, що він понамазував у згаданім числї „Робочого Народа”, переходить уже всякі границї! У придуркуватій статї п. н. „Визвол Сїчинського” читаємо чорне на білім, **що сестра Сїчинського їздила по Канадї збираті гроші на визвіл свого брата з станиславівської тюрми** (Sic!). Хоч всї ми знаємо, що зібрані в своїм часї центи пішли в цїлости на шкільний фонд ім. А. Коцка, то д. Стечишин не вагаєть ся в своїй глупій зарозумілости та пустій самохвальбі набазґрати прим. таке: „Комітет для визволу Сїчинського з рамени „Робочого народа” з фондами в руках і з почутєм великого морального обовязку на серцї взяв ся до працї, якої вислїдом є те, що в ночи з 9. на 10. новембра Сїчинський спокійно (?) і безпечно (?) опустив мури Діброви, опустив їх на перекір надіям „ласкавого” цїсаря та щирих українських патріотів і киринників”. — Тими „щирими українськими патріотами і киринниками”, які не бажали собі помилуваня Сїчинського, були на думку д. Стечишина (risum teneatis) — галицькі національ-демократи! От куди заїхав недостижимий провідник руських соціялїстів в Канадї! Тепер вже не знати, кого руський нарід уважати-ме більшим героєм: чи Сїчинського, що з надмірної любови до поневоленого брата вбив лютого ворога Русинів, чи Стечишина, що „з фондами в руках” визволив Мирослава з вязницї...

Кажуть, що всьо на сьвітї має свої границї, та з повисшого ми бачимо, що глупота чи зарозумілість ред. Стечишина не має ніяких обмежень. Він виразно денунціює сестру Сїчинського, котра є народною учителькою у Львові, перед польськими властями в Галичинї, а враз з тим чіпає чорну латку тим Русинам, що належуть до національно-демократичної партії. Виходить після того, що кождий Русин, який не стоїть під знаком червоного інтернаціоналїзму — се зрадник свого народа, ворог робучого люду і личний ворог Сїчинського. Ми цікаві, чи богато знайде ся на сьвітї людий, які повірять, що д. Стечишин є людиною нормальною, з мозком в голові?...

**З мілїонерського багна.** На днях відбула ся в ню-йорськім судї сензаційна розправа проти двох дівчат з „артистичного сьвіта”: Ґрагам і Конрад, які на весні с. р. підстрілили в готелю Ансонїя одного з нюйорських мілїонерів, В. Е. Д. Стокса (Stokes). Сей Стокс, хоч вже старий гриб і до того жонатий, навязав любовні зносини з обома названими висше шансонетками і допровадив до того, що обі дївчата, ратуючи свій „гонор”, стали ж пось-там стріляти в їхнього обожателя. Одна куля застрягла в нозї мілїонера. Його взяли до шпиталю, а шансонетки арештовано. Розправа над тим „кейсом” була доволї інтересна і скінчила ся увільненєм обох обжалованих, хоч по їх боцї було чимало вини. Судії присяжні, голосуючи за увільненєм шансонеток, руководили ся сею здоровою засадою, що мілїонери, а особливо жонаті, не повинні навязувати ніяких зносин з того рода „артистками”... Стокс лежить тепер хорий у своїх апартаментах в тім самім готелю, в котрім його підстрілено (готель Ансонїя є його власностию). На сьвято „Чікен дей” за богато обїв ся і се йому пошкодило... Кажуть, що він ще доси не знає про вислїд розправи, на якій ізза своєї недуги не міг бути присутний. А панни Ґрагам і Конрад виробили собі сею розправою добрий „адвертайзмент” і сьміють ся в кулак з пана Стокса.

**Чотирнайцятьлїтний герой.** О 10-тій годинї в ночи (в недїлю 17. с. м.) вибух огонь на другім поверсї в домі Йосифа Карґроса в Бруклинї. Надїзджаючі на місце пожежі стражацькі вози збудили Мих. Бонбесу, 14-лїтного хлопця, що мешкає з своєю родиною зараз в сусїдстві Карґросів. Хлопчина вмить зорієнтував ся в ситуації і побіг на ратунок загроженим сусїдам. З переповненої димом спальнї Карґросів виніс на улицю наперед чотиролїтного Йосифа. потім семилїтну Анґелїну. а нарештї пятнайцятьлїтну Марію. Коли малий Бондеса сходив в долину з сею послїдною, упав на сходах без чутя, поконаний душачим димом. Стражаки наспіли малому героєви з помочию і по якімсь часї привели його до цїлковитої сьвідомости.

**Різдвяний фонд.** Минувшої недїлї відбув ся в нюйорськім гіподромі (найбільший театр на сьвітї) ґрандіозний концерт на дохід різдвяного фонду **для незасібної дїтвори** (New York American and New York Evening Journal Christmas Fund). Ню Йорк Амерікан і Ню Йорк Ївнїнґ джорнал (вечірний журнал) — се відомі тут дневники, що суть власностию звісного мілїонера Герста (Hearst). На сїм концертї зібрано за тікети $8.911.15. Дорогою добровільних датків, оголошуваних осібно в обох названих часописях, зібрано також кілька тисяч долярів. Сей кільканайцять-тисячний фонд буде роздїлений в день Христового Різдва поміж найбіднїйших дїтий і їх родичів: в формі ріжнородних забавок для перших, а в формі скромних обідів для других. От таку „коляду” зложили Нюйорчани за почином Герста і його прихильників для місцевих бідаків. Питанє, яку „коляду” зложать американські Русини прим. на шкільний фонд ім. о. Стефановича?...

**Заговір на житє Мадера.** В часописи Ню Йорк Амерікан читаємо таку телеґраму: Вашінґтон, 18. грудня. Фонд $125.000, депонований як нагорода в однім нюйорськім банку, ожидає приналежного закінченя заговору замордованя Франціїшка I. Мадера, президента Мексика. — Сей заговір зорґанізовано в Парижу і Ню Йорку заходами гуртка мексиканських реакціонерів, невдоволених з особи Мадера. На границї між Злученими Державами а Мексиком оперує банда заговірників, що шукають нагоди перейти за всяку цїну кордон і там виконати те дїло, за яке визначена нагорода в сумі 125 тисяч долярів. Про сей заговір знають добре мексиканські власти і вони дають добрий позір на тих людий, що снують ся на пограничу. Скоро тільки який заговірник стане ногою на територію Мексика, його сейчас обіцяють зловити і відповідно покарати. Заговірники мають намір зґладити зі сьвіта теперішного президента мексиканської републики, щоб на його місце посадити „свого” чоловіка, ґен. Райеса.

**В обороні Жидів.** Конґрес Злучених Держав радить тепер над зірванєм угоди з Росією з року 1832, у якій говорить ся про права американських сітізенів в границях російської держави, Російське правительство не респектує ніяк тих Жидів, які суть горожанами вуйка Сема, а навідують ся до Росії з ріжнородними ґешефтами. Впливові американські Жиди розвели над сею справою дуже широку акцію і довели до того, що цїлий Конґрес станув в їх обороні, властиво — як кажуть полїтики — в обороні пашпортів, виставлених правительством Злуч. Держав. Президент Тафт боїть ся, що з сеї „жидівської квестії” може вийти для Злучених Держав більше шкоди як пожитку і заповів, що евентуальну ухвалу Конґресу в тій справі заветує, а в найлїпшім разї буде домагати ся, щоб ся ухвала була дуже обережно зредаґована.

**Не знає свого імени ні дому.** До патрулюючого полїсмена на улици Гренд в Бруклинї підійшов онодї 15-лїтний хлопчина і попросив його, відвести себе до дому. На питанє полїсмена: як він називаєть ся і де мешкає — хлопчина не умів відповісти нїчого (а він є з роду Американець) і через те полїсмен був приневолений відвести його до товариства охорони дїтий. Шукають тепер за родичами сего хлопця.

## Перт Амбой, Н. Дж.

Комітет обходу Маркіянового Сьвята повідомляє всїх Родимцїв, замешкалих в околици, і належачих до парохії Перт Амбой, що обхід сей відбуде ся у нас

**в недїлю, дня 31. грудня с. р.**

Точно о год. 7.30 вечером відправить ся в церкві панахида за душу бл. п. Маркіяна при ласкавій співучасти всїх Всеч. дооколичних Отців Дух. а потім в гали відбуде ся сьвяточний Вечір, на який зложать ся сьпіви, деклямації і відчит.

На сей Вечер, на який кождий повинен вже з самого почутя патріотизму явити ся, сердечно запрашає всїх місцевих і замісцевих

30—52 *Комітет.*

## Друге Велике Народне Віче

**заходом Товариства „Запорожська Січ” в Вунсокет, Р. Ай.**

відбуде ся

**ДНЯ 24-го ГРУДНЯ С. Р.**

**в справі фонду ім. Мирослава Сїчинського і бл. п. о. Ник. Стефановича.**

Початок о год. 2-ій по пол.

Родимцї з Род Айленд! Не лишаймось позаду других! Не позвольмо кацапській зволочи тріумфувати! Покажім, що козацька у нас кров і сила козацька!

Дооколичні братства! Поспішіть з помочю в народній справі!

Евентуальні референти будуть радісно повитані.

О як найчисленнїйшу участь просить

**Комітет.**

## Youngstown, Ohio.

**ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ**

в справі фонду бл. п. о. Николая Стефановича

відбуде ся в недїлю, дня 24-го с. м., о годинї 4-ій пополудни

в гали над десять центовим штором під числом 142 W. Federal Str.

На се віче запрашає Комітет всїх Русинів і Русинок.

За Комітет

*Роман Ґіль,*
*Стефан Пероговський,*
*Кость Ігнатів.*

**ДО ВСЇХ ПП. МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.**

## Календарі

**Р. Н. Союза на рік 1912-ий**

вже готові і щоби розсилка могла сейчас розпочати ся, просить ся безпроволочно виповнити понизші рядки і сейчас заслати на адресу „Свободи”.

Імя Братства або Товариства ........

........................................

Відділ, число ...........

Післати на адресу секретаря, яка звучить: ..............................

........................................

E247

........................................

Руських календарів ........ примірн.

Словенських календар. ........ прим.

Замітка: Витинок повисший мусить бути потверджений братською печаткою і підписом секретаря. Чим скорше редакція його дістане, тим скорше одержить дотичний Відділ Календарі.

*Уряд Р. Н. Союза.*

# Оборонці народу.

По цілій Америці до тепер лунає, що одинокими оборонцями робучого люду і їх прав є тільки урядники Нового Р. Н. Союза. О патент на тоє вони давно сягали одною рукою, а другою обганялись як могли, від тих, хто заперечував тому, та хто осьмілив ся сказати, що то пусті тільки фрази, під яких плащиком криє ся зовсім що иншого. І коли нині відхилилась крихітка поли того плащика, то зобачилось, що під ним криєсь бізнес і то бізнес хапчивий і безхарактерний. Суть вправді між тими урядниками люди, котрі бажали праці правдивої, безкористної, але таких дуже мало. Хтож не знає, як то в борбі з Р. Н. Союзом ті оборонці покривдженях своїх кишень закидали головним урядникам Р. Н. Союза „корита, жолоби“ і т. и. Ми постараємось виказати характерність головачів Нового Р. Р. Союза. Знане є всім, що між тими головачами нема одного чоловіка путящого, бо такого вони між себе не пустили; один лиш такий був та його викинули з поміж себе. Во то має бути Союз „без панків“.

Хто не читав наївно глупих статий головного писаря, п. Белі? Він страх намагає ся виказати, що „Свобода“ зійшла на нічо та по ідіотськи дуючись мов жаба, робить себе важною особою на цілу Америку, та закидає, що Р. Н. Союз, чи властиво головні урядники, змінають свої переконання. Ні! великий чоловіче до малих інтересів! Так воно не є в Р. Н. Союзі, а є виключно у вашім Союзі, у вашій „Нерідній Волі“. Закидає, що „Свобода“ віддалась необмеженій диспозиції о. Понятишина. Таку дурницю міг писати тільки писар Нового Союза. Знайте, п. Беля, що кождий член має право забирати голос в „Свободі“ в порушених справах. В нашім Р. Н. Союзі не то дієсь, що у Вас.

Ви голосите сьвітови, що Ви жадної віри не чіпаєте. Чи то правда? Щоби переконатись, вистарчить заглянути у 23 число „Народної Волі“. Там говорить славний „О. К.“, що прінціп католицької церкви є шкідливий і спиняє розвій народного духа. От що пише орґан товариства, котрого членами суть — з виїмками дуже малими — члени католицької церкви, а урядниками суть самі головачі по парохіях. І так зачнім від голови. П. Семенюк є секретарем парафіяльним; п. Хиляк, заступця голови є предсідателем парохії; секретар, п. Беля, то той самий, котрий давнійше так ревно обороняв епископа; заступця секретаря, п. Кирилюк є дяком в гр. кат. парохії; касієр, Іван Федан, се основатель церкви і касієр церковний; радний, п. Крайківський предсідатель церковний; орґанізатор, п. Бабій дяк на цілу Америку. Взагалі перейти по черзі кождого, то кождий або є, або був якимсь головачем при гр. католицькій парафії. І ті панове, хотяй суть урядниками при католицьких церквах, позволяють, щоби плюгавити найсьвятійші почування своїх членів, щоби огидити католицьку віру, котру самі визнають. Чи то характерно?

Скажете, що справи віри Вашу орґанізацію не обходять. Вірить ся вам; але ви замикаєте очи тоді, коли ходить о віру католицьку, котру визнаєте, а даєте місце в своїм орґані, коли приходить боронити баптистів і пресбитеріянів. Дивувати ся лиш, чому члени мовчать на таку образу своєї віри.

Алє вернім до бізнесу; п. Беля не діставши джабу в Р. Н. Союзі почав орґанізувати Новий Р. Н. Союз, щоби мати жолоб, бо без него годі йому жити. Таке саме діялось і з Олифантським орґанізатором. Характерність його кождому знана. Він і тепер орґанізуючи членів, не зважає на нічо а бере всіх, які попадуть, і старих і калік, щоби лиш дійти до цїли, до долара. Контрольор зі Скрентон, п. Грицко, подібний першим. Пішов там, де ліпший бізнес. Щож би він був робив зі своїм конаючим „Шершенем“? І так кождий хотячий дістати корито дер ся, щоби добитись до него і одним пощастилось а другим ні.

Ви урядників Р. Н. Союза називали коршмарами та закидали їм, що випивають много пива. Однак ще таке не притрафилось жадному урядникови Р. Н. Союза, як писарови Нового Союза, п. Белї. Він, козака, гуляючи цілу ніч по Олифанті, рано вертав до дому, та так знеміг ся, що ляг спочити на дипі на лавці „пян без тями“, а нарід дивив ся як на небоже сотворінє та показував пальцем на пана писаря, а свої утікали, коли зобачили писаря без памяти валяючогось: не признаючись до него, утікали, щоби не видіти такого паскудства. От борець за справу народну. Такі то суть головачі від Нового Союза, такі провідники. Один темнійший від другого, а кождий горлає, що він учений і кричить: на віру, на церков, на сьвященників, на Р. Н. Союз, бо иншого не знає, та сам неуміючи нічого, —чого може научити другого? Колиб не горлали та не обкидали болотом Р. Н. Союза і віри, то не малиб що говорити.

Тим разом кінчу, а другим разом постараюсь докладнійше представити борців за свої кишені і за шкіру свого брата.

М.

## Не того я бажав, що дістав.

В 47-ім числі „Свободи“ написав я статю п. з. „Годі дальше мовчати“.

Хто мав спосібність читати сю статю, або, най тепер возьме її до рук, то певно скаже, що не того автор сеї статі бажав, що дістав в „Народній Волі“ в статі підписаній Павлом Середніцьким. І тому то, що я не отримав сего, що бажав, єсьм змушений відповісти П. Середніцькому.

Не буду розводити ся про „красавицю доню - Н. Волю“, так, як розписав ся п. Середніцький в „Нар. Воли“, про „бабуню-Свободу“, позаяк кождий здорово мислячий чоловік в нинїшних часах видить, що та „стара“, або як Середніцький каже „змемощіла Свобода“, більшу користь приносить робітникови, як та „красавиця - доня Народна (?) Воля“ (?)! Поминаю ті давнійші часи, коли то та „красавиця доня“ виходила на чотири сторони. Але возьмім її тепер, коли то вона зачала виходити на вісім сторін. Що у ній є? Чи не самі передруки?

Але, лишаю ту „красавицю доню“ на боці, а буду відповідати п. Середніцькому на його точка.

Кажете, п. Середніцький, що я сховав ся за плечі Р. Н. Союза. Тут Ви здорово побрехали. Як я міг сховатись за плечі тої орґанізації, до котрої я не належу! А щоби Вашу брехню, шанов. читачі тим яснійше пізнали, заявляю публично, що єсьм членом Тов. „Січ“, Від. 75 в McKees Rocks, Pa., але Вашої орґанізації.

Кажете, що я сам не знаю, чого хочу! Чи Ви, п. Середніцький ще не зрозуміли, чого я хочу? Я Вам витолкую.

Я, яко член нового Союза бажаю щоби п. Бабій сказав, кілько він взяв гроша з нашої каси за тих членів, або і відділи, що без його участи самі приступили до нашої орґанізації; дальше я бажаю, щоби п. Бабій сказав, хто зорґанізував пять членів до відділу пятого в Ambridge, Pa!

Ось того я бажав і буду бажати, доки не осягну відповіди!

Не бажав я ніколи від Вас, п. Середніцький, щоб Ви висказували свій погляд про господарку в „Гайдамаках“, позаяк я там більше гроша вложив, як Ви і уважаю Вас за ...... до видавання такого осуду. Після моєї гадки чесний чоловік поступає так: коли суть в якійсь орґанізації непорядки, то їх треба усунути, а не розбивати орґанізацію так, як се Ви робите. Так само я не завидував, і не буду завидувати ані п. Бабійови ані п. Гвоздикови, бо чей кождий знає, що нам потреба орґанізатора, так само як і редактора. А за дармо днесь робити годі! Але з таким поступованєм, як поступає п. Вавій і Гвоздик а і Ви, ми не можемо ніяк згодитись; бо Ви не працюєте для добра народа і орґанізації, але для осягнення долярів!

„Свободи“ я не хвалив, а „Нар. Волі“ не бажав упадку, але повторюю опять, що і кождий робітник може мені признати, що „Свобода“ днесь стоїть о ціле небо висше від „Н. Волі“. Се брехня з Вашого боку, п. Середніцький, коли кажете, що я жалуюсь, що не можу стати членом, „старого знемощілого Союза“. „Старого знемощілого“! Дурне та пусте! Ми знаємо, що „старий Союз“ ще має чотири рази тільки членів, що новий. Так чомуж він немічний?! Чи три тисячі членів, а тринайцять тисяч то одна сила? До сего признаю ся і повторюю опять, що жаль мені, що до сеї пори не був навіть передплатником „Свободи“ і сего зовсім не встидаю ся.

Після мого розумовання робітник повинен кожду часопись предплачувати, без ріжниці партій, бо се для нього виходить наукою. А вже найбільшим гріхом уважаю таке, коли чоловік читає ґазету, а за ню не платить. Ось то мій жаль і до него признаюсь, і щоби його направити, рівночасно засилаю $2.00 на передплату „Свободи“.

Дасте мені науку п. Середніцький, що на будуче, коли буду писати, як Ви кажете, видумки, щобим не ховав ся за плечі нового Союза, але щобим підписав ся повним іменем. Сего послухаю.

А тепер подивім ся на Ваші особисті поступки. Зовсім не треба аж мешкати з Вами в Ембридж, щоб про них дізнати ся. Виж самі Вашими поступками хвалили ся на всю губу в McKees Rocks, Pa., говорячи, що Ви Ембриджан так визискуєте, що аж страшно згадати! Чи може заперечите свої слова, якими Ви характеризували Ембриджан говорячи, що то не люди, але хами, що так сліпо Вам вірять? Пригадайте собі п. Середніцький, кому і перед ким Ви се говорили.

П. Середніцький! Я на Вас не робив і не роблю ніяких пльоткїв, але кажу Вам правду в очи!

Що до Вашої вічної кандидатури то про се ані Вам, ані мені не треба богато розписуватись. Ви самі мені сказали, що хотілисьте заняти місце секретаря в старім Союзі, але п. Ядловський і Лабовський Вас „сфайтували“. Так само стало ся в новім Союзі. Беля і Кирилюк мали вже все приготоване до секретарки і Ви по неволі мусїли замовкнути і пхатись на заступника орґанізатора. Дальше заперечуєте, що Ви сего не сказали, що „як би Ви були на місци п. Ядловського, то давно виріклись би тої почести“. Та тут не ходить о ніякий лист, лиш о статі, які Ви помістили в „Н. Волі“, ч. 20 і 21.

До лиха, чого Ви себе так величаєте закладанєм „інституцій“, п. Середніцький, коли воно зовсім інакше представляє ся. Всї ті інституції побудовались не за Вашим стараньєм, але народа, а однак Ви хотіли бути всюди босом. Приміром: побудовалась церков, зараз Ви хотїли у ній босувати, бо, як кажете, Ви свої гроші там положили. (Яка се правда, нехай посьвідчать парохіяни таки з Вашої сторони!)

Виставило Бр. сьв. Петра і Павла ґалю, в котрій заложено піяцький клюб. Ви стали босом того клюбу, бо даліисьте двіста долярів на будову тої ґалі! І за тих двіста долярів Ви побирали з клюбу двайцять пять процент від кождого доляра, який уторговано на піятиці! Чи так роблять чесні люди, котрі бажають добра робітникови? Ми знаємо, що платить ся 4 до 5 дол. проценту від сотки, але не 25! Чи не ясне, на що Ви ті „інституції“ закладали?

Кажете дальше, що діє ся злодійство в орґанізації „Гайдамаки“, позаяк вони не оголошують ніякого справозданя. Так! Кождому відомо, що орґанізація „Гайдамаки“ не дає ніякого справозданя. Але чому Ви, п. Середніцький, сего не сказали тоді, коли Ви у нас закладали відділ „Гайдамаків“? Ви виїхали нараз зі злодіями доперва тоді, коли Вас Ембриджани не вибрали делеґатом на конвенцію орґ. „Гайдамаки“. Чи се опять не вітверджує, що п. Середніцькому іде лишень о жолоб а не о оборону робітників?

На зроблений Вами закид Маланчукови, що до „самоуцтва“ (?), скажу, що Ви богато від него не втікли! Правда, Ви представляєте себе до недавна в Ембридж, Па. як ґімназіялїст, але коли робітники переконались хто Ви є, і які школи посідаєте, то тепер уважають Вас тільки штубаком.

Ви взиваєте контрольну комісію, щоб Вас сконтролювала. Як тут Вас контролювати?! Мені довелось чути від одного члена раз таке: п. Середніцький шинкуючи в клюбі, спроваджував трунок на свою руку тайно і його продавав, колиж трунок, який належав до Бр. сьв. Петра і Павла стояв непродаваний! І як тут Вас сконтролювати з зароблених „чесно“ 400 долярів? Кажете, що се лож, що Вам відобрано народне майно; та лож чіпає ся як раз Вас самих! Бо я твердив і тверджу, що Вас викопали з клюбу. А що Ви опинились вдруге за шинкаря, то річ має ся так: Коли Вас вигнали з шинкарована, Вам стало жаль, бо треба було вертати опять до фабричних брам! І тоді Ви стали всїми силами шкодити клюбови. Виходило, що ґалю заборе банк за довги! Щоби члени Бр. сьв. Петра і Павла не стратили свого гроша, який вже видали, змушені були Вас приняти на ново. Ось так виглядає Ваша „заслуга“! Що до листу, то як треба буде, то листи на се присягнуть, бо лист був Вам відданий.

А се, що Ви кажете, що я уганяю за урядами — то се є безлична брехня! Ви самі були сьвідком, коли закладалось в Микісракс Тов. М. Січинського і я не хотів приняти ніякого уряду, а лиш Ви самі мене до сего принукали.

Що я брав шлюб в церкві, се моя воля, а властиво моєї теперішної жени. Се є річ переконаня і робити з того комусь закид, се сьмішно. Але коли Ви вже на таке зійшли, то і я поспитаю Вас, п. Середніцький, де Ви брали свій шлюб і де хрестили свої дїти? Таж Ви скорше належали до „Гайдамаків“ як я, та ще до того і не „самоук“?

Так само здорово набрехалисьте, говорячи, що я виступав проти

гих орґанізацій. Я не виступав анї проти старого Союза, чи там як Ви зовете греко католицького, а рівнож не виступаю проти нового Союза. А коли виступаю проти Вас і проти Бабія, то тому, бо уважаю, що Ви і Бабій ще не творите орґанізації!

Рівнож і се є неправдою, ніби то я хотів бути делеґатом і осягнути жолоб. Я лишень сказав Вам, що у нас вибір делеґатів відбував ся, як в Галичинї вибори! Коли хочете на се доказів, то Вам їх дам.

Рівнож не гризїть ся тим, до якого Союза я піду, або в якім Союзї я був в старім краю. Я поки що єсьм членом „У. П. Р. О. Гайдамаки" і членом нового Союза, і буду у нїм до сего часу, доки Ви або Бабій мене не суспендуєте!

Самоуцтвом, яке менї закидає „академик" Середницький, горджусь!

Накінець раджу Вам лишити на боцї „Свободу" і старий Союз, так само і „Гайдамаків", а заглянути у Ваше діловодство і понаправляти те, щосьте самі набролли.

А до Вас, члени Нового Руського Народного Союза кличу: Зажадайте від п. Бабія справедливого справозданя і зажадайте, щоби п. Бабій звернув до каси Р. Н. Союза ті гроші, які забрав сам, як і виплатив місцевим орґанізаторам за членів, котрі цїлими відділами попритупали до нового Союза! Вкінци зажадайте, щоби п. Бабій виказав квитами, кому виплатив і хто з'орґанізував 5 членів в місяци вересни до Братства сьв. Петра і Павла в Ambridge, Pa.

Тогди факти самі викажуть, чи я виступаю проти нового Союза і кілько правди написав п. Середніцький в своїй дописи!

А Ви, п. Середніцький не лякайте нікого кортом, та не удавайте „щирого діяча", бо Вам анї не в гадцї народне добро, але — доляр, доляр і ще раз доляр! А вкінци, щоби заспокоїти п. Середніцького, що ніби то я мав скрити ся за плечі Союза, підписую повним іменем.

*Николай Мигасюк,*
*член У. П. О. Гайдамаки і член Нового Р. Н. Союза.*

# ДОПИСИ.

## З Troy, N. Y.

Наша надгудзонська околиця мала в тих часах два милі недїльні вечері. От недавно малисьмо красний вечерок в Watervliet, N. Y., а дня 26-го падолиста пережилисьмо опять дуже милі хвилї на драматичнім вечерку в Troy, N. Y. Аматори писувались двома представленями („Відьми" і „Настоящії") а мішаний хор відсьпівав дві піснї („Думи мої" і „Пробудилась Русь"). По красним, коротким і зрозумілим вступнім слові, виголошеним місцевим сьвященником, о. Ілярієм Яхимовичем, почалось перше представленє, „Відьми". Комедія та хотяй сама слабонька і не много поучує слухачів, особливо тут, в Америцї, то прецінь завдяки добрій ґрі аматорів і старанности режисерії, зробила милий ефект на публицї. В „Відьмах" грали ті аматори: М. Кардаш-Романишин, М. Бажицька, Н. Тихоня, П. Ракочий і Ів. Джинджиристий. Красно і зі зрозумінєм річи грала М. Кардаш-Романишин. Знаменитим був Ів. Тихоня в ролї дяка Данила, котрий пізнїйше перебравши за подорожного-дідуся трафно викликав а відтак розвязав цїлу колізію тої комедії. Рівнож дуже добре вивязались зі своїх роль П. Ракочий і І. Джинджиристий; перший віддав вірно тип старенького, повільного діда-пастуха, а другий як Хаім-арендер убавив публику особливо своєю ґестикуляцією. Цїлість зробила ефект, бо аматори, приготовившись добре, грали свобідно і виголошували слова виразно. До більшого успіху причинились і красні декорації, сотворенєм котрих заняв ся місцевий парох.

Друге представленє „Настоящії", хоть се річ труднїйша, то прецінь удалось майже вповні і аматори не дали „збетуватись" попереднім. Вправді не було тут вже видно тої свобідности і виразних виголошувань (т. є. „маркованя") важнїйших моментів, та за то декотрі епізодичні і „private" додаткові кусники ділали на публику і викликували сьміх і оплески.

З особлившим успіхом грав Я. Джинджиристий, котрий і голос свій і руки трафно примінив, щоби віддати тип старого, закацапщеного „настоящого" Боровича. Добре і сьміло грала ролю Боровички Ярина Митар. Ролю студента-аманта дуже вдатно відограв І. Гнатів, особливо коли вернувши із своїх студий з Росії почав по настоящому „чтокати і какати"; лише тому, щоби старому „твердому" Боровичеви представити ріжницю між чужую російською а своєю руською мовою! Слова його не лише просьвітили старого, збаламученого „настоящого" кацапа, котрий начхав на „кацапскую политику і партію" і став відтак щирим Русином, але ті слова промовили до серця і неодному „Москалеви з Галїції", що то із-за несьвідомости тут в Америці захотів бути „настоящим" Росіянином а тим самим ворогом нашого руського народу. Тут мимоходом згадаю, що користно булоби, єслиб наші американські аматори частїйше грали ту знамениту комедію „Настоящії"; сеж річ, яка так гарно надає ся до наших відносин! Добре грав і знамените ґестикулював (ролю Леська) Юрій Притика. Між обома представленями чулисьмо чудову декламацію „Тополя" яко надпрограмовий „Гостинний виступ" дівчинки, Павлини Вовк, з Watervliet, N. Y.

По представленю подякував парох всїм за присутність і висказав надію, що при Божій помочи і за ревним старанєм ся Тройських громадян випадуть колись подібні вечерки красше і для публики буде вигіднїйше — а то буде тогди, єсли на місци старого, тїсного церковного будинку стане простора, нова церква враз з відповідною галею. На закінченє засьпівав мішаний хор (під управою п. А. Лаврова) дві висше згадані піснї, котрі своїми милими звуками доповнили цїлість дуже мило перебутого, недїльного вечера. І о тім додати випадалоб, що непростора і не дуже до вечерків відповідна галя, була битком виповнена, бо крім місцевих не бракло тут гостий із Cohoes, N. Y. а особливо з Watervliet, N. Y.; були і запрошені сьвященики з тихже плейзів. Доходу на будову нової церкви було около 50 долярів. Признати належить, що наші „Надгудзонцї" люблять подібні вечерки, т. є. концерти і представленя і радо горнуть ся, щоб побачити і почути щось красного і поучаючого.

*Присутний.*

## З Olyphant, Pa.

Заходами тов. „Січ" і місцевих аматорів відбула ся у нас дня 26-го падолиста с. р. вистава театральної штуки п. з. „Кара совісти". Режисером був Д. Стефанович. Коротенький зміст сеї штуки такий:

Старий господар, Василь Гіркий подїлив своє майно поміж дорослих синів. Небавом після того старий батько стає невісткі обридженем і завадою в хаті. Через то син Василя, Прокіп, видалює батька з хати і відсилає його на житло до свого брата. Сей брат відводить батька назад до дому Прокопа і в той спосіб починають оба брати помітувати старим батьком. Василь не може знести такої страшної наруги і зі слезами в очах кидає свою родинну стріху та йде в сьвіт за очи. З хвилею, коли батько опускає дім Прокопа, він (Прокіп) попадає в розпуку, бо совість не дає йому спокою. Коли нарешті старий Василь вертає опять до хати свого невдячного сина, Прокіп з великого жалю за споневіряним вітцем падає на землю трупом.

Сама штука розпадає ся на 5 актів і є дуже занимаюча й поучаюча. Виведенє її на сцену коштувало чимало труду, а особливо коли зважимо, що цїле підготованє занимало ледви не цїлі чотири тижні часу.

Тепер скажу коротко, як вивязали ся зі своєї задачі поодинокі аматори (ки). Нікого тут не хвалю, анї не ганю, а опишу усьо так, як воно справдї було.

Ролю Василя Гіркого відограв з повним признанєм сам режісер, д. Д. Стефанович. Се не пересїчний актор, але таки артист, тож не диво, що його гра прямо гіпнотизувала публику. Добр. М. Хомин в ролї молодшого Василевого сина Прокопа віддав свою річ вповнї вдоволяючо; особливо гарно вийшли у нього ті місця, в котрих представляв перед очи глядачів грижу своєї совісти за оскорбленим батьком. Пані Марія Боднар (жена Прокопа) грала також дуже добре. Роля доньки Прокопа, Ганни, (п-на Ольга Хиляк) випала напричуд хороше і треба дивувати ся, що вона, хоч перший раз на сценї, так вдачно і з таким зрозумінєм річи поводила ся на сценїчних дошках. Не менше добре випала роля Юрка, нареченого Ганни, (д. Семен Бігун). Семен, старший син Василя (п. Іван Пащук) і його жена Марта (п-на Віра Кобан) відограли свої ролї також зовсім поправно. Дїти: Марійка Хиляк, Наталка Кобан і Омелян Кузів їли і забавляли ся на сценї цїлком так, як правдиві дїти з нашого галицького села. Дуже добре зрозумів свою річ п. Мат. Кисїльовський (грав ролю Еля, жида-арендаря) і п. Вол. Мартиняк (грав ролю війта). Найбільше оплескувано кождочасну появу на сценї — жида. Пп. Федь Ільчишин (в ролї Максима, присяжного) і Федь Хомин та Юстин Юхняк (сусїди Прокопа) віддали дуже добре типи звичайних сїльських сватків. Гарно також відограли свої ролї (парубків і робітників): пп. Яким Пилярка і Вол. Митренко, а дальше Клим Кузьмяк (Йойна) і Ол. Прокіпчак (Борух).

Між другим а третим актом деклямувала п-на Віра Кобан „В сьвіт за очи". Декламація ся випала чудово і витиснула неодному з присутних сердечну слезу з очий...

Тих пару стрічок уважав я за відповідне подати до ширшої відомости не на чиюсь похвалу, а тільки для заохоти наших аматорів, котрі повинні трудити ся дальше на народній ниві і плекати свою рідну штуку, щоби її поставити на такім уровени, на якім вона стоїть у инших цивілізованих народів.

Ще пару слів про нашу публику. Як звичайно, наші люди не уміють ще добре оцїнити ваги аматорських представлень і кожду театральну виставу уважають за якусь звичайну „кумедію"... Та воно вже, Богу дякувати, йде звільна до ліпшого, бо прим. публика, що була присутна на згаданім представленю в Олифанті заховувала ся доволї прилично. Зваживши, що простора галя була заповнена по береги, тяжко було задержати людям цїлковитий, взірцевий спокій.

На кінци зазначую, що велика подяка належить ся д. Стефановичеви за його муравлину працю при умілім вивченю аматорів сеї тяжкої штуки. Він міг би бути добрим прикладом тим „великим патріотам", котрі ізза свойого лїнивства засланяють ся звичайною фразою: тут нїчого не вдієш!... Добр. Стефанович показав, що з нашим народом при добрій волї і охоті можна вдіяти дуже богато! — Належить ся щире признанє і місцевій Руській Бандї, яка в антрактах вигравала вельми хороші кусники. Честь, кому честь!

*Участник.*

## З Whippany, N. J.

По всїм Божім сьвітї живуть якось люди по людському, лиш у нас всьо іде якось так, начеб ми не мешкали в Америцї, не були членами просьвіченої суспільности, лиш дикунами. Місцевість наша, се чудовий плейс, повний чару і принади. А і про „насушний" не дуже тяжко, бо є тут 5 фабрик паперу і 2 великі цеґольні. Робота йде день і ніч, без перерви; в одну лишень недїлю стають фабрики. Люди заробляють добре, найменче по $1.50 денно, хоть суть і такі, що їх платня виносить і $3.00 на день.

Перші Русини поселили ся в Віпани тому 8 лїт. Тодї то заблукав в ту околицю один-однїсенький Русин. Днесь число Русинів зросло на сотки. Суть такі доми, в яких мешкає і по 30 Русинів. Та щож з того. Наші Русини жиють так, що лиш ганьбу і встид наносять руському імени. Тьма кромішна панує посеред них і не пересаджу, сказавши, що навіть Індіяни суть вже культурнїйші від наших Русинів в Віпани. Прийде та нещасна недїля, перестануть робити фабрики і наші Русини, місто піти помолити ся Богу, або взяти в руки якусь пожиточну книжку і часопись, щоб навчити ся дечого, пють і гуляють до безтями. Горівка і пиво тече річкою, а пятинка майже кождого разу кінчає ся кривавою бійкою. І в сей спосіб неодин доляр помандрував вже до кишенї лоєрів. Гей, схаменїть ся, будьте люди! Не бачите, що всї чужинцї зглядають ся на вас і сьміють ся та підоймають на глум? А кілько то добра, кілько то гарного дечого можнаб зробити за викинені на пятинку гроші? А сих гроший йде така сила, що вже навіть з самих баксів і кеків з пива можнаб виставити величезну церков і школу, та ще і галю на яких 5000 народа. Встид вам за се!

Річ природна, що відповідно до тутешної просьвіти є і число членів які належать до нашої орґанізації, Руського Народного Союза: на кількасот Русинів наша орґанізація числить всего лиш 10 членів в тій місцевости. Ануно, людонькове! Чи не зійтиб ся нам деколи разом, але не на пятинку. лиш по се, щоб спокійно і прилично нарадити ся і поговорити, чи не лїпше булоб для нас, щоб за ті наші гроші, за які пасе своє черево броварник, від тепер уладити щось такого, що вийшлоб для нашого загального добра. А всякий, кого зацікавлять ті слова, нехай удасть ся до секретаря місцевого відділу Р. Н. Союза, якого найде під ч. 6. Malapardis St.

*Г. М. Фанок.*



**Усїх Вп. п. місцевих секретарів**
відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітінґів призначені до друку в рубрицї „Рух в відділах Р. Н. Союза" присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнїйше в понедїлок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописі. Усї оголошеня, які прийдуть до редакції пізнїйше як в понедїлок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

| | |
|---|---|
| в Америці на 12 місяців ........ | $2.00 |
| до старого краю на 12 місяців ... | $2.50 |
| в Америці на 6 місяців ........ | $1.00 |

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або агента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

## Дорогі Родимці!

Майже кождий і кожда з нас полишили нашу дорогу рідню і вітчину зі слезами в очах в надії на лучшу долю та добро на вільній земли. Пращаючись зріднею, не щадилисьмо обітниць, що на американській земли не забудемо про них, а будемо старати ся поліпшити так свою як і їх долю.

На превеликий жаль, мало є однак таких, котрі дійсно сповнили або сповняють дану своїй рідні при пращаню обітницю. Одні вже по короткім часі забули цілком про батька, матір, жену тай дрібонькі діточки. Аті день в день виглядають, чей отримають від тата якийсь лист, а рівночасно і кілька центів на житє. Другі кажуть, що вони ще молоді, мають час щадити, або вступити до якоїсь запомогової орґанізації. Треті говорять, що як ся оженять, то тогди вступлять до орґанізації, та тим самим обезпечать себе тай свою рідню. Такі і тим подібні відповіди одержуємо від нашого чорнороба, хотячи його втягнути до Руського Нар. Союза.

Чи воно так добре? Ні! Треба нам кождому доконче належати до якоїсь запомогової орґанізації. Бачимо тут в Америці день денно не сотки, але тисячі нещасливих випадків, кінчачих ся смертю, або каліцтвом на ціле житє; бачимо такі випадки на власні очи таки поміж самими нами. Про такі нещасливі випадки каліцва або смерти писано вже сотки разів. А чиж наші (хоть не всі) чорнороби застосувались до того? Перечитавши таку депешу, покиває неодин головою, тай по всім. А не дай Боже каліцтва або смерти, стаєсь тягаром і то великим своїй родині, або для знакомих. От, тут наведу кілька таких випадків.

Чоловік, в молодім віці, належав до Р. Н. С. через один рік; (до від. 221.) По якімсь часі, внеохочений до платні в орґанізації, сказав, що він самотний, тому не потребує належати до орґанізації, а на случай смерти, то на стілько гроша ще має, щоб було за що поховати. Читири місяці по вступленю з орґанізації пішов він одного дня до роботи, та більше не вернув домів. Вальці, при яких був занятий, вхопили нещасного, та викинули на другу сторону вже лиш тілько змяжджене мертве тіло. Треба похоронити тіло. Де гроші? В куферку небіщика найдено всего 6 долярів. Треба колектувати поміж знакомими.

Другий випадок. Чоловік жонатий (троє діточок враз з женою в старім краю) не належав до жадної орґанізації. Намовляв я його сам, говорив йому місц. орґанізатор, аби доконче вступив до Р. Н. С. бодай хоть на пів посмертного; відповідав заєдно, що йому жадної орґанізації не потрібно. І ось одного вечера, зївши вечеру, положив ся спати. Рано будять його люди, щоб вставав до праці — та не добудились: на ліжку було зимне мертве тіло. Де гроші на погріб? Нема. Опять треба колектувати поміж знакомими. Зібрано 100 дол., та як так похоронено небіщика. Заглянькмож тепер до тої бідної вдови, та тих маленьких трох сиріток (найстарша дитина має 7 літ). Щож вони роблять? Виглядають день в день, чей тато пришле якийсь цент на житє тай одежу. І місто того одного дня отримують лист з вісткою, що їх тато наглою смертю помер, тай ще не було за що його поховати... Осудіть тепер самі, дорогі родимці, що бідна вдова зі сиротами має тепер почати? Неодин скаже, що вона вийде за другого, а сироти люди розберуть на услугу. А довг батька? Таж його обовязком було старатись о добро своєї родини, а в першім ряді своїх діточок. А чиж дотримав він дані їм слова при пращаню? Чи може така дитина згадати колись за свого батька, если він не дбав про ню?

І опять мушу запитати тих, котрі не належать до орґанізації: Чиж се не встид та сором, щоби на чоловіка, котрий тут в Америці, в ковнірци та в кравактці ходить, в разї його каліцтва або смерти, на него збирати колєкту? Для того, дорогі родимці, котрі до днесь не належите до жадної орґанізації, старайтесь як найскорше вступати до нашого Руского Народного Союза.

А в Руськім Народнім Союзї
Дружно станьмо друг при другі —
Сеж повинність є нас всїх
Щоб рідні у журбі і тузї
Не плакать колись на нас.
Тож лучім ся, брати милі,
В Руский Союз всї а всї
А Союз наш кождой хвили
Отре сльози нам в біді.
Так в хоробі, як в нещастю
Подасть поміч нам самим
Та осушить гіркі сльози
Вдовам, сиротам дрібним.
Дай-же Боже: тисячами
Ріжних братств най повстає,
А гаразд буде між нами
Зацвите нове житє.
Союз дасть нам всім потіху,
Визволить нас від всїх бід —
Тож най горнесь під сю стріху,
Весь робучий руський рід.
Союз батько, Союз мати,
Союз для нас вся рідня,
Хай в Союзї згуртує ся
Американська Русь ціла...

Всїх пп. членів Руского Народного Союза, в першім ряді пп. місцевих орґанізаторів, прошу удавати ся до тих їхніх знакомих тай краянів, котрі не суть ще членами Р. Н. Союза, та всїми силами старати ся приєднати їх для нашої орґанізації та вказуючи легкодушним на небезпеку утрати житя в Америці, зробити християнський вчинок, забезпечуючи на випадок якогось нещастя так їх самих як і їх родини.

І. Моранець, гол. орґанізатор.

## Маркіянове сьвято в Скрентон, Па.

Дайте руки юні други,
Серце к серцю най припаде,
Най-счезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде.

Разом, разом! кто сил має,
Гоніть з Руси мраки тьмаві,
Завість най вас не спиняє,
Разом к сьвітлу, други жваві.

Ось такими словами кликав пробудитель галицької України, Маркіян Шашкевич, братів своїх до праці для добра закріпощеного українського люду. І серед праці такої сходить Маркіян до могили, але не умирають його кличі, не умирає його ідея. Дух його обнимає, входить в глуб сердець найширших українських мас. Через се він не умер і не умре а все буде жити між українським людом. Ось і причина — чому український нарід, так на галицькій як і російській Україні а і тут, на вільній земли Вашінґтона, так торжественно сьвяткує 100-літний ювілей його уродин.

30-го падолиста с. р. відсьвяткувала українська громада в Скрентон, Па. таке сьвято. Се торжество можемо зачислити без сумніву, так що до величавости, як і поваги, до перших торжеств, які відбулись коли будь на Американській Украіні.

Сьвято відбулось заходом читальні ім. Мирослава Січинського. На початку треба зазначити, що участь в сім сьвяті взяли всі Українці зі Скрентон, Па. без огляду на партії і переконання релїгійні. Тут стали побіч себе члени старого і нового Союза, став уряд церковний і члени церкви побіч „Гайдамаків“ і соціялістів, та членів церкви баптиської. Все було в торжественнім, поважнім настрою а важність торжества і його повага нічим не були заколочені. Начеб кождий памятав на слова Маркіяна:

„Разом к сьвітлу други жваві“.

Се торжество нехай послужить за примір, чого можуть доказати Українці, наколи би запанувала між ними згода і любов.

Се сьвято є випливом реальної роботи просьвітної, яка почалась в читальни ім. М. Січинського від часу приходу до Скрентон Всч. о. Володимира Держируки. З його приходом чпитальню відновлено і оперто на статутах, залишено всякі спори і колотнеч і взято ся до позитивної просьвітної праці.

Сьвято складало ся з трох частий: 1) Богослуженє в церкві, 2) Академія і 3) Концерт.

Церков, так в середині як і з надвору прикрашена зеленю і хоругвами українськими і американськими. Посеред церкви уставлено катафальок з домовиною, на котрій поставлено хрест, евангеліє, чашу і епітрахиль. Перед домовиною пишаєсь великий портрет Шашкевича, а під ним памяткова таблиця. Все те тоне серед зелени, цьвітів і сьвітла. При участи двох тисяч народу відправили торжественну Службу Божу оо. Пелехович, Лотович Вол. і Кузів Мих. В часі Служби Божої сьпівав місцевий хор. Проповідь виголосив о. декан Ілія Кузів. Розказав він про часи перед Шашкевичом, про його житє і діяльність та про значінє Маркіяна для українського народу, закликаючи при сім ступати в слїди великого ґенія. Проповідь ся була виголошена з таким жаром і переконанем та молодечим запалом, що тронула кождого, та остане на довго в памяти кождого слухача.

По сім наступило посьвяченє українського прапора читальні, при участи всіх присутних сьвященників а се: о. декана Ілії Кузіва з Olyphant, о. Пелиховича з Old Forge, о. Михайла Кузіва з Wilkes Barre, о. Волод. Лотовича з Edwardsville, о. Олексова з Alden Station і о. Волод. Держируки місцевого пароха. Перед посьвяченєм прапора о. Лотович сказав коротку проповідь про значінє прапора. Говорив ось так: „Як колись наше славне українське козацтво йшло за прапором у бій за віру і вітчину, так і тут тепер українська громада стає під прапором, щоби за ним поступати. На сім прапорі повинні бути витиснені слова золотими буквами, голошені Маркіяном в житю: любов народа, віра, трудолюбивість і надія на здійснене народних ідеалів.

На конець завішено памяткову таблицю і зроблено фотографічну знимку.

По торжестві в церкві, більше як дво-тисячна маса народу уставляєсь до походу. Погода прекрасна. Сонце сьвітить, та легонький, теплий вітер повіває і шелестить, розвіває прапори братств, товариств і синьо-жовтий прапор читальні. Похід улаштувавсь. На переді кінна мійська поліція, за ними Михайло Юґас, предсїдатель 229-го відділу Р. Н. Союза, як предсїдатель комітету. За ним на конях його ад'ютанти: Василь Ґруцеляк, Василь Гойдич, Колодій і Білас. Усі в козацьких шапках та строях, з шаблюками при боці. За ними йшла музика та грала ріжні марші. Дальше поступали шкільні діти з хоругвками українськими і американськими під проводом Миколи Дучака. Відтак слїдував прапор читальні та її члени а в середині автомобіль д-р І. Кульчицького, прибраний лентами і синьожовтими хоругвками, на котрім голова парохії Ш. Крайківський, і голова читальні, Василь Мороюович, везли портрет Шашкевича, украшений цьвітами і лентами. По сім слїдували автомобілї з гістьми. За автомобілями йшли братства з Taylor, всї місцеві і з поблизького Олифанту братства і товариства, належачі так до старого як і нового Союза з прапорами, у братських відзнаках. Цїлий похід творив імпозантну цілість, пересував ся маєстатично головними вулицями міста, на котрих всякий рух на сей час припинено. З вікон домів, з бальконів та з вулиці приглядаєсь походови цікава американська публика, та з зачудованєм і подивом питає ся, хто се, та чий се портрет на переді. Цікавість їх заспокоюють англійські часописи, котрі в день сьвята, як і на другий день подали вістки про обхід і житєпись Маркіяна.

На Lackawanna вулиці, перед Musik Hall похід розвязуєсь, а величезна галя наповняє ся по береги. Розпочинає ся академія. Академію отворив о. Володимир Держирука красною промовою. По отвореню відсьпівав хор під батутою о. Держируки кантату уложену на 100-літний ювилей уродин Маркіяна. Відтак наступили реферати: п. Василя Гришка: „Житє і твори Маркіяна“, п. Петра Кирилюка — „Значінє Маркіяна для відродженя народу і літератури“, і п. Евгена Гвоздика — „Ідеї в письмах Маркіяна Шашкевича“.

Реферати були переплітувані читанєм творів М. Шашкевича, а іменно: д-ка Танька Шульган відчитала „Псальми Руслянові“ а д. М. Волощук „Олену“. Хор „Не згасайте ясні зорі“ закінчив академію.

Точно о год. 8-ій вечером розпочав ся концерт. Вступне слово виголосив др. Іван Кульчицький. Хори під діриґентурою о. Волод. Держируки випали знаменито, як на хор початкуючий. Зі зрозумінєм і житєм відделкламував д. Павло Язьвінський „Погоню“,

Теодор Язьвінський „Бандуриста“. Бурю оплесків викликала деклямація учениці, 10-літньої Маґди Солодкої, котра віддеклямувала „Підлисє“. Сольо скрипкове відограв відомий на цілу околицю скрипак-учитель, д. Мирон Корикора. Про гру його не му говорити, бо щоби її фахово оцінити, треба бути музиком. Публику він чарував своєю грою, тож і не дивниця, що ся викликувала його кілька разів і він був змушений кілька разів грати.

При кінци відограли аматори сценічний образ: „Кальнишевський в неволи“. Штука є знаменита, тим самим тяжка до відданя. Мимо всего однак д. Максим Ґлух в роли Кальнишевського поконав всї трудности і відограв сю ролю як найлїпше. Одну мож лиш при сїм зробити замітку, а що є гріхом не лиш Скрентонців, але всїх наших людий, що нераз-недва лучаєсь таке, що сьміють ся там, де плакати потреба-б було, а плачуть там, де на сьміх заводить ся. Поглублюватись в се та аналїзувати се, гейби призвичаєнє, тут не місце і не час. Надія однак живе ще, що сонце сьвітла загляне і у наше віконце, та ми станемо на тім щебли драбини цивілїзації, на котрім стоять инші народи, а тогди певно і ся аномалія щезне сама собою.

Закінченє виголосив голова читальнї, д. Василь Морозович, вказуючи на вагу сьвята, та загріваючи всїх до витревалости в розпочатій просьвітній праци, і дякуючи всїм, котрі причинили ся до звеличеня сего торжества, як і тим, котрі не відказали ся від участи у нїм. Кінчачи свою промову згадав про рідний край, де рівнож в сїм часї відбувають ся подібні сьвята та величають того, котрий Україну збудив до нового житя, котрий показав українському народови „Чия правда, чия кривда“; — а ми тут на чужій земли, згадавши його, ідїм тими дорогами, котрі Маркіян нам вказав, та на котрі вступив український люд в рідній вітчинї; а тоді сьміло скажемо: „Ще не вмерла Україна і не вмре!“

З соток грудий поніс ся наш милозвучний народний гимн „Ще не вмерла Україна“, а відтак „Не пора“. В сїм часї піднесла ся куртина і на сценї указав ся образ з живих осіб: „Україна вільна з прапором вказує на того, хто її оживив“.

На сїм сьвято закінчено.

Сьвято се випало взагалї несподівано гарно, тож і не дивниця, що гостї, так Анґлїйцї як Поляки і Литовцї, між котрими був д-р. Шлюпас і Н. Н., поет литовський — не жалїли слів похвали. На галї вештались репортери анґлїйських часописий, та просили о поясненя, висказуючись при сїм о нашім сьвятї дуже похвально.

Описавши побіжно се сьвято, годї менї замовчати та не сказати кілька слів на адресу так Українців скрентоньских як взагалї американських. Нїхто не заперечить, що час, який перебуваємо тепер на американській Україні, немож инше назвати, як „руїна“. Щож дїєсь, що провадить ся між нами? Нїчого більше, лишень сварки, крики, роздори, плюгавленє одні других і так чого — „ет! лїпше не згадувать“.

Сини одної неньки України! Час спамататись, та свої рахунки залагодити спокійно і чесно, а місто час тратити на сварках і роздорах, взяти ся за користну працю, бо лиш злученими силами — „грудь при груди“ в згоді і любві зможемо працювати для добра свого люду та доказати таких діл, що і другі народи нам завидувать будуть. Сьвято Шашкевича в Скрентон є доказом, що не сварка і роздори приносять нам, як взагалї українському народови, честь і славу, але спокійна, тиха, невпинна праця серед вирозумілости, любови і сьвятої згоди. Тому на конець кличу: „Ну-мо до праці брати!“...

*Я.*

## Ювилей Маркіяна в Ню Йорку.

В четвер, дня 30. падолиста, заходом читальнї імени Тараса Шевченка, при помочи злучених українських товариств та братств, відбув ся в гали церковній на 7 улици обхід столїтних уродин відродителя галицької України, Маркіяна Шашкевича. Програма ювилею була богата і добірна: відчит про житє і діяльність правдивого народолюбця, сьвященика Маркіяна, деклямації (твори Маркіянові), сьпіви, представленє комедії а властиво образця з реміснично-мійського житя, І. Франка в одній дії: „Майстер Черняк” і підходячі під смак нашому народови рухомі образці, що переплїтали програмові точки зложили ся на гармонїйну цїлість.

В своїм короткім та звязлім відчитї, о. Підгорецкий, схарактеризував діяльнсть Шашкевича, цитуючи деякі його твори з узглядненєм духу часу, в якім вони були писані; підніс дальше значінє Маркіяна для цїлої Руси України а спеціяльно Галичини, та перейшов історію його терневого житя, упадок здоровля, та передвчасну смерть тогди, коли Маркіян надіяв ся помочи від своїх другів, щоб його вислали в гори для поратованя здоровля. По відчитї наступили деклямації, віддані з чутєм: п. Барабаш — „Побратимови”, і п. Буґара — „Болеслав Кривоустий під Галичем”; відтак слїдувало представленє „Майстер Черняк”, відігране аматорами знаменито, узгляднюючи коротність часу, який вони мали для приготованя. Здавало ся, що се не аматори, а правдиві, вишколені, професіональні актори, що виступають перед публикою набійльше патронїзованого і популярного театру і пописують ся своїми здібностями.

Відтак наступив дует пп. К. Дубівни і К. Новаківни, що оправдано за свій чаруючий сьпів зібрали грімкі оплески від публики; подібно і п-а Задойківна, за належите, з чутєм і певною ґестикуляцією віддеклямоване поезії Маркіяна, „Нащасний”.

Тут належить піднести заслуги дірiґента, п. Климка, за вишколенє хору за дуже короткий час; доказом сего є, що він по кілька разів, на зазив публики, був змушений відсьпівати загально приняту і улюблену народну пісоньку „Козаченьку, куди йдеш” і „По мало, мало”.

П. Угорчак, руський характерезатор, з женою, як і режісер Петрів, судячи з представленя, положили немало труду та хосенної працї для належитого виведеня програмових точок. Русини повинні попирати п. Угорчака, бож добре схарактеризованє аматорів у граній штуцї впли善 на публику навіть тогди, коли суфлєра більше чути як актора; характеризація єсть одною з головних условій доброго виведеня і уданя представленя...

Взагалї цїлий концерт, як цїлість, випав знаменито; зверну лишень увагу на деякі подробицї, що дались замітити в часї представленя. Се лиш дрібницї, але їх не повинно бути. І так в часї деклямацій і сьпівів де котрі з аматорів, чимало мали клопоту з своїми руками, не знаючи де їх дїти і як їх властиво тримати. Що до самого представленя, то воно випало дуже добре, найлїпше віддав свою ролю д. Безкоровайний; на похвалу заслугує д. Ядловський, як правдивий тип хлопця-термінатора; з ніжним чутєм відграла свою ролю жена „Майстра Черняка”. Не завадилоб, колиб Криштоф був говорив троха голоснїйше, випускаючи деякі не зрозумілі для нашого земляка слова або заступаючи їх иншими.

Одно, що перший раз в Америцї на руськім представленю мож було бачити, се спокійне і приличне захованє ся публики; сердечний, щиро руський сьміх вибухав в часї гумористичного живого образця „Непосидющі дїти”, бо і справді було з чого насьміятись. Застосованє рухомих образців на наших українських представленях єсть знаменитою гадкою о. Підгорецького; наші земляки, змучені цїлоденною тяжкою працею потребують певної легкої розривки, щось гумористичного, над чим непотребувалиб много застановлятись або много додумуватись. Варто спімнути, що галя церковна мальована руськими народними кольорами, що зливають ся в одну ясну гармонїю справляючу дуже приятне вражінє; простоpість, належита вентиляція, брак забійчого цигаретового диму, симетричність в уставленю найновійшої системи крісел, се все додатно впливало на око, а заповнена по береги галя, сьвідчила найлїпше, що наш нарід любить свою рідну штуку, що в него бє руське серце і що його там тягне, де спокійно може забавитись і розвеселитись. Між присутними завважав я много чужосторонної публики; між иншими був знаний у станиславівськім повітї зі своєї патріотичної діяльности о. Бариш, угорський сьвященик о. Мірошай, о. Лисяк з Йонкерс, о. Чаплинський, учитель Пероговський, славно звісна декляматорка, п. Зволинська з Перт Ембой, п. Ґела з Джерзи Сіти, о. Сидоряк, п. Гуменюк, американець Розенталь і инші.

**А. Вала.**

## В обороні правди.

Всч. о. З. Орун назвав касієра і секретаря фонду ім. бл. п. о. Стефановича „атеістами“. Я думаю, що се не правда, а доказую так:

Касієр ходив до Великодної сповіди, єсть куратором при гр. кат. церкві в McKees Rocks, і дбає о церков а навіть головно за його старанєм справлено величезні дзвони.

Секретар же замешкалий на S. S. Pittsburg, парафіянин галицького сьвященика, сповідав ся в угорського сьвященика в Пітсбурґу, шлюб брав в галицькій церкві в McKees Rocks, а вінчав угорський сьвященик в реверендї місцевого галицького сьвященика, котра, по причинї, що буля тїсна, пукла на плечах угорського сьвященика.

Слава Ісусу Христу!

*о. М. Данилович,*
голова фонду Стефановича.

о. П. Понятишин.

## З нашої церковної ниви.

(Дальше).

(Моя статя в попереднім числї „Свободи“ впроваджувала лише читачів до першої частини сего закиду, що, мовляв, наш Епископ дїлав на шкоду Р. Н. Союза і то в першій мірі через те, бо він старав ся змінити назву Р. Н. Союза на „Руський гр. кат. Союз“. Іменно, я там говорив, що Р. Н. Союз, орґанїзація чисто народньо-запомогова, вибирав Епископа за свого покровителя тільки тому, бо він був Русином, а не уоглядняв заразом і другого знамени покровителя, а се, що він був також Епископом. Те по всякій імовірности несьвідоме і мимовільне розріжнюване — говорив я там дальше — в покровителю Русина і Епископа було не добре, бо наш Владика мусїв зміряти до сего, аби надати Р. Н. Союзови попри дотеперішний його народний характер також і характер релїґійний. І першим кроком до сеї цїли був тодїшний 19-тий параґраф, який принято на філядельфійській Конвенції Р. Н. Союза, а який ставляв яко услівє для ново-вступаючих членів гр. кат. або взагалї католицьку віру. Загально відносила ся моя попередна статя до сего, що стало ся у Р. Н. Союзї через покровительство Владики на і від Конвенції у Філядельфії до Конвенції слїдуючої. — Тепер-же-ж я говорити-му ще трохи про причини домаганя Епископа, аби змінено назву Союза, про сам факт задуманої зміни, про наслїдки викликані сею зміною, хто одвічальний за сю зміну і наслїдки та чи все те пошкодило Р. Н. Союзови. Зовсїм природно, що отся моя статя є лише доповненем статї попередньої і обі ті статї творять одну цїлість, зазначену в минувшім числї „Свободи“ римською цифрою III).

Прийшла врештї слїдуюча Конвенція Р. Н. Союза в Клївленд, Огайо, і на ній зробив наш Владика що до Союза ще один і то вже послїдний крок, а се, щоби Р. Н. Союз змінив свою назву на „Руський гр. кат. Союз“. І чому ставив наш Епископ такий проєкт, щоби змінити назву Р. Н. Союза? Безперечно, що Епископ був би вже зовсїм оправданий, колиб був домагав ся такої зміни назви лише з тих двох причин, про котрі передше була мова, іменно, що після Христової науки чоловік мусить after all оглядатись більше на свою віру ніж на свою народність та що гр. кат. Епископ може брати під своє покровительство лише гр. кат. або взагалї католицьку орґанїзацію. До сего-ж знов, щоби якась орґанїзація була греко-католицькою, доконче, розуміє ся, потреба, аби вже з її назви було видно, що вона є греко-католицька. Дуже однак ошибав би ся той, хтоб мислив, що нашого Владику перли до зміни назви Р. Н. Союза єдино і виключно ті причини, котрі випливали, так сказати б, з його релїґійних лише почувань. Побіч тамтих самих собою вже важних причин входила тут в гру одна зовнїшна, від Епископа зовсїм независима, а незвичайно важка причина, і Владика, хоч би був навіть не хотів, мусїв домагати ся сего, аби назва Р. Н. Союза була змінена. А причина ся була така:

Від коли наш Владика став покровителем Р. Н. Союза, почали наші „духоборції“ о котрих передше була мова, кувати з сего покровительства для себе оружє проти него (Владики). Іменно вони зачали писати так до тутейших церковних властий як і до Риму та угорського правительства ріжні доклади, що, мовляв наш Епископ станув на чолї „ультра-анархістичної“, „ультра-соціялїстичної“ і „ультра-атеїстичної“ орґанїзації, дальше, що ся орґанїзація є небезпечна для державного порядку, та що американські державні власли не повинні глядїти на неї примкненими очима. Коли-ж Епископ взяв таку страшну і небезпечну орґанїзацію під свою опіку, то послїдовно і він сам — так вони виводили — є такий, як ся орґанїзація; отже сей Епископ є і анархїстом і атеїстом і соціялїстом і яко такого непевного, підозрілого чоловіка треба його усунути з Америки. Всякі-ж такі ...істичні прикмети надавали „духоборції“ Р. Н. Союзови тому, бо колись там „Свобода“ мала занадто сьміло і недвозначно висказувати свої погляди. Ті доноси на Епископа з приводу його покровительства над Союзом опинились по більшій части у самого таки Епископа і днесь находять ся вони в епископськім архіві тай цїкаві були-б при нагоді самі переконатись, що то були за доноси.

Річ природна, що хоч як клеветні були ті доклади, то однак спричинювали вони Епископови дуже много клопотів, і Владика мусїв боронити так себе як і чести Р. Н. Союза, а посередно також і чести всього галицького руського (не москвофільського) народу в Америцї, котрого то народа Р. Н. Союз був певного рода представителем. Щоби отже вирвати скверне оружє з рук ворогів і щоби взагалї раз на все унеможливити напади напади на себе і на Союз з їх сторони, мусїв Владика у своїм відношеню до Союза станути на зовсїм яснім і чистім ґрунтї, а до сего необхідною річею було — змінити дотеперішну назву Р. Н. Союза або радше вставити до сеї назви слова „греко-католицький“, які вже на перший зирк ока вказували-б виразно, що Союз є справдї гр. кат. орґанїзацією.

Впрочім поминувши ті релїґійні причини, які кажуть що гр. кат. Епископ може покровительствувати над такою лише орґанїзацією, котра справдї з факту і назви, є греко-католицькою; поминувши також ті клевети на Епископа по причинї його покровительства над Союзом, наш Епископ мав зовсїм слушне право жадати, аби Р. Н. Союз замаркував також і в назві свій гр.-кат. характер вже з самого лише огляду на се, що сталось па попереднїй филядельфійській Конвенції. Через приняте 19-го параґрафу на Конвенції у Филядельфії став ся преціль (бодай теоретично, в уяві) Р. Н. Союз у своїм нутрі орґанїзацією греко-католицькою, бо-ж на підставі сего параґрафу не можна було принимати до него людий иншої віри, тільки греко-католиків або загалом католиків. Коли-ж у своїм нутрі, значить, у своїх членах став ся Союз греко-католицьким, то чому — питаюсь — не мав він бути таким і на зверх, у своїй назві? Чи може сей 19-ий параґраф мав бути якимсь тайним, покутним параґрафом, котрого не можна було виволїкати на сьвітло дня, бо через него могла-б впасти якась Божа або людська кара? Або чи сей параґраф мав бути в статутах Р. Н. Союза лише на те, щоби члени сего Союза, які що до віри були, як відомо, майже виключно греко-католиками, мали осоромитись або бояти ся назвати себе явно перед сьвітом, що вони є справдї Русини, греко-католики?...

Кождий розумний чоловік знає, що назва якоїсь орґанїзації є вивіскою (sign—сайн) сеї орґанїзації і та назва опредїляє те, хто і що є в тій орґанїзації. Так само кождий знає, що вивіска або наголовок повинен і мусить відповідати змістови і на відворот, зміст повинен і мусить відповідати наголовкови і то без згляду на се, чи маємо тут до дїла з такою орґанїзацією, як Р. Н. Союз, чи взагалї з якою будь иншою річею на сьвітї. Як хто, приміром, напише катехизм для дїтей або й для старих, то безсумнївно він покладе на чолї сеї книжочки такі слова, як „Катехизм“ або „Учебник катехізмовий“, но нїколи не напише він в заголовку що се, приміром „Кухарська книжка“. Або як хто отворить собі склеп (store) з черевиками, в такім разї він не буде стидати ся прибити собі на дверех чи де там, таку вивіску, з якої-б можна пізнати, що в його склепі є; отже він прибє вивіску, що його склеп, то „склеп або маґазин обуви“ (shoe store), а як би такий склепар з черевиками казав написати собі над своїм склепом, що се не склеп обуви, тільки, напр. „склеп корінних товарів“ (grocery strore), то певно, що він виставив би себе на на посьміховисько і всї люди мали-б його за варіята. Чи може не правда?... Коли отже так воно є, що зміст і наголовок якось речи мусять собі взаїмно відповідати і коли Р. Н. Союз через 19-ий параґраф став ся у своїм змістї, значить, у своїх членах гр. кат. орґанїзацією, то наш Епископ, домагаючись аби Р. Н. прибрав собі наголовок відповідний до сего змісту, се є, щоби замінив свою назву на „Руський гр. кат. Союз“ був цїлком правий і він йшов лише з теорії до практики, з уяви до дїйсности, як йдуть всї розумні люде на сьвітї. Такою гр. кат. орґанїзацією був Р. Н. Союз, як сказано, вже й перед тим, коли ще не було в нім 19-го параґрафу, но тодї не оголошував він свого релїґійного харакверу тай не потребував оголошувати, бо в Америцї не було ще гр. кат. Епископа, отже й не було ще над Союзом гр. кат. покровителя. Домагати ся такої зміни назви Р. Н. С. повинен був Епископ властиво вже на Конвенції филядельфійській, коли-то власне принято сей 19-ий параґраф. Та видно що Епископа заскочене тими Союзовими почестями і спочатку він певно не здавав собі докладно справи з цїлого положеня тим більше, що в Америцї був він тодї єще не довго і не міг ще добре пізнати всїх „входів і виходів“ житя американських Русинів. А таке знов, щоби американські вороги схотїли вихіснувати те покровительство над Союзом на його шкоду, не приходило мабуть Владицї навіть у снї. — Отсе що до причин, задля яких хотїв наш Епископ змінити назву Р. Н. Союза.

Зміна назви Союза на Руський гр. кат. Союз” перейшла на клївлендській Конвенції, хоч там була вже сильна партія противна такій змінї. Сейчас однак по Конвенції показалось, що се перехрещенє, безусловно слушне і оправдане так з огляду на церковне становище покровителя Р. Н. Союза як і після всяких вимог і виводів розуму. було, що найменше кажучи, не пожадане і не вказане і воно викликало велику заверуху навіть між тими відділами Р. Н. Союза, котрих відпоручники чи там делеґати були на Конвенції за сим перехрещенем. Іменно, а) деякі Союзовцї зачали побоюватись, що через переміну назви Р. Н. Союза схоче Епископ загорнути цїлу орґанїзацію разом з її майном під свою власть, дарма, що Владика на Конвенції рішучо заявляв, що він не буде жадати а й нїколи не прийме від Союза жадного датку чи то на церкву чи на якісь инші добродїйні цїли, хоч би навіть Союз такі датки ухваляв. б) Другі думали, що через нову назву станеть ся Союз виключно релїґійною орґанїзацією та що „Свобода” доси сьвітська ґазета, буде від тепер писати лише про „смерть, суд, небо і пекло”, а вони кажуть, що їх не можна і не треба страшити, бо мовляв „страхи на Ляхи”. в) Инші знов почали негодувати тому, бо вони покланяють ся лише поступови, а цїлий сей поступ по їх думцї лежить в тім, щоби заперечувати Бога та ненавидїти і поборювати церкву. г) Ще инші знов страхались, що така зміна назви Р. Н. Союза потягне за собою досить значні видатки, бо після нової назви треба буде перемінювати чартери, грамоти, печатки, відзнаки, книги дїловодства і т. д. д) А ще инші знов були противні змінї тому, бо стара назва увійшла вже була, так сказатиб, в кров і кість членів Р. Н. Союза тай цїла американська Русь занадто вже була з нею зжилась.

Із наведених тут мною причин проти перемін в назві Р. Н. Союза три перші причини, а се під а), б) і в) були, розуміє ся, зовсїм безпідставні; що до других однак двох причин себ то під г) і д), то треба признати, що вони мали деяку слушність і стійність. Переведенє зміни назви Р. Н. Союза в житє булоб дїйсно получене з більшими коштами, а коли знов якась назва втягнеть ся і здобуде собі право горожанства, то воно не так то дуже легенько розпращати ся через ніч з сею назвою і приняти сейчас назву нову. Но, як сказано, в тих двох послїдних причинах була лише „деяка слушність і стійність” тому, бо ніхто, здаєть ся менї, не скаже, щоби ті причини були такі, аби їх не можна було усунути; в Союзї є преціньь цїлком добрий випробований спосіб на покриванє всяких видатків, а й ся нова назва булаб остаточно вжилась і принялась так само, як принимає ся взагалї кожда назва.

На мою думку, то основною причиною, підкладом, що так скажу, на котрім опирали ся ті перешкоди, які по конвенції станули на дорозї до зміни назви, не було щось инше, а тільки нехіть певної частини членів Р. Н. Союза до сего, щоби сей Епископ, котрий помимо 19-того параґрафу був до клївлендської конвенції покровителем Р. Н. Союза майже єдино яко Русин, став від згаданої ковенції покровителем сего Союза також і в другім своїм характері, значить і яко Епископ. Про сю причину, яка лежала в основі всїх нарікань на зміну назви Р. Н. Союза, ніхто по Конвенції не говорив, бо, можливо, що нїкому не приходила охота застановлятись глибше над сею справою; зрештою, воно може й не випадало признаватись, що, мовляв, ми хотїли мати Епископа за покровителя, але лише тому, бо він є Русин, так як і Р. Н. Союз є орґанїзацією народною, руською, но ми зовсїм не мали наміру бачити в Епископі такого покровителя, котрий хотів би уводити до Союза якісь значнїйші переміни, які відносилиб ся до його церковного достоїнства, а які зміняли б або радше доповнялиб сей дотеперішний виключно народний характер орґанїзації. Тому однак, що Владика поставив, а й мусїв поставити свою домогу на таку зміну, яка позволялаб йому бути покровителем Р. Н. Союза цїлою його істотою, значить і яко Русинови і яко Епископови, то послїдовно вийшли і мусїли вийти з сего домаганя невдоволенє, сварка і нарікання на Епископа. І та власне невдоволеність, яка повстала по тій причинї, що Владика жадав зміни назви Р. Н. Союза, зрадила а заразом і потвердила се, о чім я передше говорив, іменно, що Р. Н. Союз, надїляючи Епископа своїм покровительством і почетним членом, дивив ся на него лише як на Русина, а не зважав рівночасно на се, що сей покро-

витель є також Епископом, який з причини свого епископського становища буде може й приневолений жадати сего, щоби Р. Н. Союз заявив ся ясно і отверто також що до свого релігійного характеру.

Щоби успокоїти заворушені сею зміною назви уми членів Р. Н. Союза, знайшов Союзовий адвокат також якийсь правний пункт, який не позволяв переводити сеї ухвали що до зміни назви в житє; ну, і кінець-кінців, та ухвала лишилась тільки на папери. А Владика знов, бачучи, що годі плисти против води, а також не хотячи викликувати ще більшого замішаня умів, не настоював на сю зміну, лише погодив ся з тим, що перехрещувати Союз було річию неможливою тай не робив з сего приводу ніякого дальшого висновку. Годить ся мені тут зазначити, що ся партія, яка ще на Конвенції противилась зміні назви Р. Н. Союза, відірвала ся таки зараз по Конвенції від Союза і оснувала собі нову орґанізацию також під назвою „Р. Н. Союз" так, що хиба на сьміх людям сказати, істнують днесь між американськими Русинами дві орґанізації з одними і тими самими іменами себто старий Р. Н. Союз або Союз № 1 і новий Р. Н. Союз або Союз № 2.

**

Після того всього, що я доси говорив, приходжу врешті до самого ядра справи, іменно, я спитаюсь, на кого паде відвічальність, за ті всї внутренні замотанини, які зайшли в Р. Н. Союзі за час побуту нашого Владики в Америці? — Противники Епископа кажуть, що за всї ті заколоти треба винувати Епископа, а я знов скажу, що ні, що Епископ тут в нічім не повинен. І чому маю відвагу так говорити, скажу сейчас. Іменно, є се неоспорима правда, що наш Владика не рвав ся на покровителя і почетного члена Р. Н. Союза, анї о ті почести він не старав ся, анї о них не просив, анї сам себе покровителем і почетним членом не зробив. Ті шумні титули дала йому філядельфійська Конвенція Р. Н. Союза без сего, щоби хтось сю Конвенцію до такого кроку нукав. Коли-ж Епископови давали ті гонори, то він їх приняв, і приняв їх в добрій вірі, не сподіючись і не могучи навіть сподіватись, щоби колись через своє греко-католицтво як і через греко-католицтво членів Р. Н. Союза могли виникнути якісь трудности і неприємности чи то для него самого чи для цілого Союза. — Якже-ж хтось дав мені щось таке, що він мав цілковите право дати і як я сей леґальний дарунок леґально і в добрій вірі приняв і як потім через сей подарунок вийдуть якісь неприємности так для сего, хто мені сей дарунок давав, як і для мене, то чи може сей хтось обвиняти потім за ті неприємности мене, коли я о сей дарунок зовсім не просив лише в добрій вірі його приняв? Я думаю, що за ті прикрости я не був би винуватий, но вина спадалаб хиба на сего, що сей дарунок мені давав, і в такім випадку мав би я навіть цілковиту слушність до нарікання на сего „хтось", що зробив мені такий презент і через се мені неприємність спричинив; особливож мав би я слушність жалуватись тоді, колиб сей презент не приносив мені жадного хісна ні якоїсь вигоди. І чи може не так, шановні читачі „Свободи?" А цілком так само маєть ся річ і з сим наданєм покровительства над Союзом нашому Владиці...

Дотично-ж знов сего, що Епископ домагав ся зміни назви Союза на „Руський гр. кат. Союз", то Владика не робив чейже того з якоїсь примхи, забаганки або особистого інтересу. Ні, Епископ домагав ся зміни назви, бо домагати ся мусів, бо до сего мав він важні, цілком узасаджені причини, о яких я що йно говорив; що більше, жадати такої зміни мав покровитель цілковите право яко гр. кат. Епископ тай серед даних обставин був би домагав ся сеї зміни кождий руський, гр. кат. Епископ без згляду на се, якеб було його імя і назвище. Воно так днесь на сьвіті водить ся, що як когось посадять на лаву обжалованих, то ті, що мають його судити, дивлять ся насамперед на те, який намір, інтенцію, мав обжалований тоді, коли допускав ся якогось осудного діла, як також беруть під розвагу ті причини, які обжалованого пхнули до сего вчинку і після того його судять. Коли-ж покажеть ся, що у обжалованого був як найкрасший намір та що причини і обставини, серед яких він поповнив свій вчинок, були сего рода, що обжалований безусловно не мав иншого виходу, тільки зробити се, що зробив, то жаден культурний суд на сьвіті такого обжалованого не засудить, лише оправдає його і пустить на волю, хоч би сей вчинок, за котрий мав обжалований відповідати, був навіть мордом, убійством, що в Америці караєть ся, як звісно, шибеницею або електричним стільцем. А чи Епископ мав який злий намір, коли хотів перехрестити Союз або чи не мав він до сего слушних, розумних, цілковито його оправдуючих причин? Чи отже Епископ тут прогрішив ся і чи можна його за те судити? Та нехай вже самі читачі дадуть собі на те відповідь...

Ті знов, що надїлили Епископа покровительством, значить, филядельфійська Конвенция Р. Н. Союза мала перед тим, заки наступило таке наділенє, дві дороги перед собою, а се — або не дати покровительства або його дати. Коли-б та Конвенция була пошанівків Епископови не дала, то зовсїм природно, Владика був би без них обійшов ся так само, як був би обійшов ся і Союз без покровительства Епископа; ну і защаджені були-б клопоти так Епископови як і Р. Н. Союзови. Коли-ж однак Союз на своїй Конвенції уважав за відповідне надати Епископови гонори, то треба було конечно розібрати вперед сю справу зі всїх можливих боків і добре застановитись над тим, які наслідки через ті епископські почести можуть в будучині для Р. Н. Союза вийти. Но на Конвенції у Філядельфії всї одноголосно і з восторгом вибирали Епископа покровителем, значить, всї там казали „А", а як прийшло ся потім на клівелендскій Конвенції сказати також „Б", (значить, змінити назву), то вже на самій Конвенції виринули трудности у виговорі сего „Б" і остаточно те „Б" (зміна назви) не могло принятись. Коли-ж так воно мало статись, то чи не лїпше воно було-б зовсім не казати сего „А", щоби потім не мати потреби говорити також і „Б?" І єй Богу, що так було-б лїпше...

Само собою розуміється, що я, ніби-то осуджуючи філядельфійську Конвенцію за вибір Епископа покровителем, не хочу кидати каменем ні на сю Конвенцію ні на цілий Р. Н. Союз. В тих часах, як відбувала ся та Конвенция, огортало, як я вже в першій своїй статї згадував, всїх американських Русинів одушевленє і радість з причини приїзду руського Епископа в Америку і тутейші Русини готові були всїми можливими способами свому Владиці до помочи (так повинно бути і тепер, бо Владика в нічім не змінив ся!!). А звісно, що такий настрій чоловіка, як утїха, одушевленє, захват мають те до себе, що під впливом такого зворушеного стану може чоловік стрілити нераз таку дурницю, якої ніколиб не стрілив, колиб зимно і холоднокровно роздумав над тим, що робить або що має робити. Так було і на філядельфійській Конвенції Р. Н. Союза і я ще раз кажу, що далекий єсьм від сего, аби когось осуджати.

Ну, а чи ціла та хрія з покровительством Епископа над Союзом спитаюсь вкінци — справді пошкодила сему Союзови? Вороги Епископа з нашої „странки" кажуть знов, що „гей" себто пошкодила, а я опять маю відвагу сказати що No, Sir, не пошкодила. І чому я такий відважний? А ось тому: Через 19-тий параґраф, принятий на філядельфійській Конвенції ріс, як відомо, Р. Н. Союз так, як росте гриб по дощи. І припустїм тепер, що сей наріст спричинений 19-тим параґрафом Р. Н. Союз потім стратив через те, що Епископ хотів перехрестити його на „Руський гр. кат. Союз", то в такім разї зовсїм ясно з сего виходить, що Союз через Епископа нічого не зискав анї нічого не стратив, або що рахунки між Союзом а Епископом цілком вирівнані. Мені однак здаєть ся, що через задуману зміну назви не відпало від Р. Н. Союза тільки членів, кільки до него прибуло через покровительство Епископа; отже Р. Н. Союз на Епископі не то що нічого не стратив, але ще й заробив, і заробив тим більше, що нова орґанізація себто Союз № 2 був би — бодай на мою думку — повстав без згляду на те, чи стара назва Союза булаб лишилась нетикана чи булаб вона замінена назвою новою. Та ухвала клївелендської Конвенції що до зміни назви, яка і так в житє не перейшла, прискорила що найбільше сю нову орґанізацію і до сеї орґанізації скорше чи пізнїйше булоб мусїло прийти тому, бо в Р. Н. Союзі були і є такі члени, які заморочені такими кличами, як поступ, воля і т. д., не хотїли і не хочуть бодай так довго, як довго служить їм здоровля, мати щось спільного з церквою, Епископом чи взагалї сьвященством. І на се, щоби відпасти від Союза і закладати орґанізацію нову, не треба їм було в дїйсности аж зміни назви Р. Н. Союза, бо для них зовсїм вистарчаючим був вже сей 19-тий параґраф, через котрий могли до Союза вступати лише гр. кат. Русини або взагалї католики. Як там воно впрочім і не є з сею новою орґанізацією, а я таки скажу, що слушність є по моїй стороні, іменно, що Р. Н. Союз не потерпів через Епископа ніякої шкоди.

**

Ось так маєть ся річ з Р. Н. Союзом, з покровительством над ним першого руського Епископа в Америці, з наміреною Епископом зміною назви та з всїми тими заколотами, які повстали в Союзї головно по клївелендській Конвенції. Над тими справами задержав ся я трохи довше, бо ті справи є важні і вони заслугували на се, аби розяснити їх і обговорити зі всїх можливих сторін. І розважививши та розібравши, як слїд, всьо те, що треба зважити і розібрати, менї здаєть ся, що жаден здорово думаючий і не упереджений чоловік не скаже, аби можна було винити Епископа за те, що він зміряв до зміни назви Р. Н. Союза або щоби через сей його замір заподіялась якась шкода для сеї орґанїзації, котра нам всїм так дуже дорога. Значить, сей закид мусить рішучо упасти, а колиб хто мимо всїх арґументів моєї безсторонної і безпристрастної, що кождий мусить признати, оборони, таки далї на Епископа гнївав ся і кричав, то свім розумом стояв би він хиба на рівнї з сею дитиною, котра нераз гнїваєть ся і верещить, но не знати, по що і на що. — That's all.

(Дальше буде).

**Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:**

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемпак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісия:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
Є. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярия „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

## РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

**Кінгстон, Па.** Сестрицтво Преподобної Мелянії, відділ 267, повідомляє всї свої членкині, що річний мітінґ відбуде ся дня 24-го грудня, точно о другій годині по полудни, в звичайній гали. На тім мітінґу має явити ся кожда членкиня; не явивша ся заплатить кару 50 центів, а урядничка 1.00 дол. Кромі того кожда членкиня має вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі буде суспендована. Буде приймати ся нові членкині без вступного. — Клемент Ковальчик, секр.

**Нантікок, Па.** Уряд Братства сьв. О. Николая, від. 249, взиває отсим п. Нікодима Побуцького. щоби до 14 днів вирівнав усї свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з Братства і з Р. Н. Союза. — Л. Велґош, скр.

**МекАду, Па.** Руський молодечий Союз, від. 7, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 24. грудня точно о 1-ій год. по полудни в гали церковній. На тім мітінґу буде вибір нового уряду на рік 1912 і вибір опікуна. — Константин Поступак, опікун.

**Куртіс Бей, Балтімор, Мд.** Братство сьв. Петра і Павла, від. 81, повідомляє своїх членів, що 24-го грудня с. р. відбуде ся мітінґ на котрім будуть представлені рахунки, а потім буде вибір нового уряду на рік 1912. — А. Ліщинський, предс., І. Валега, кас.; В. Чачка, секретар.

**Шікаго, Ілл.** Бр. сьв. О. Николая, від. 106. повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 31. грудня, о годині 7. по пол. Усї місцеві члени мусять явити ся під загрозою 50 цнт. — Я. Оленц, пр.: М. Кущак, секр.

**Ню Йорк, Н. Й.** Тов. „Просьвіта", від. 204. повідомляє всїх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся в суботу, дня 23. грудня, точно о год. 8. вечером, під ч. 117 Аве. А. На тім мітінґу предложать комітетові справоздане касове з товариського маєтку за рік 1911. Дальше наступить вибір нових урядників на рік 1912. Члени довгуючі мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі не будуть мати права забирати голосу на нарадах, ані бути вибраними урядниками, а кромі сего зістануть суспендовані з Товариства і з Р. Н. С. На сім мітінґу буде ся принимати нових членів до Тов. без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Член неявивший ся заплатить 1 дол., а урядник 2 дол. кари. — Йос. Хомів, предс., Григорий Кладек, кас., Іван Жовнїр, секр.

**Нортгемптон, Па.** Бр. Пресьв. Бог. від. 33 повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 24-го грудня, о год. 1-ій по пол. в гали під гр. кат. церквою. Справоздання і вибір нового уряду. Неявивші ся члени будуть покарані після статута. — М. Петрик, секр.

**Ню Йорк, Н. Й.** „Руське Товариство Тисьменица", від. 144. подає до відома своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 29. грудня, то є в пятницю. Початок точно о 7-ій год. вечер., в гали на Е. 7-ма улиця, ч. 134. Вибір нового уряду на рік 1912 і справоздане касове за рік 1911. Кождий член мусить явити ся точно на означений час; неявивший ся член на час підлягає карі 50 ц., а урядник 1 дол. Кождий член мусить вирівнати свої залеглости, бо інакше не буде мав права забирати голосу в нарадах і кандидувати на урядника. — Уряд Товариства.

**Скрентон, Па.** Бр. сьв. Волод., від. 162, подає до відомости своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 24. грудня с. р. На тім мітінґу контрольна комісія має предложити справоздане касове з цїлого року, а опісля наступить вибір нового уряду на слїдуючий рік і полагодженє инших справ. Члени, котрі не прибудуть на мітінґ, підлягають карі 1 доляра. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть виключені з Р. Н. Союза. — С. Чолї, секр.

**Джулет, Ілл.** Бр. сьв. Ів. Хрест., від. 264, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 14-го січня 1912 р. Початок о год. 1-ій по пол. в гали під слов. костелом. Неявивший ся член заплатить 1.00 дол. а урядник 2.00 дол. карн. Вибір нового уряду.

**Найставн, Па.** Бр. сьв. Володимира, від. 105, повідомляє всїх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся в неділю, 24. грудня, точно о год. 2-ій по пол. в гали під ч. 4153 Germantown Ave. Понеже суть важні справи, як рівнож справоздання та вибір уряду на 1912 рік, тож є обовязком кождого члена явитись точно на висше означений час. Не явивший ся член заплатить 50 ц. а урядник 1.00 дол. кари. — Роман Слободян, секр.

### Повідомлене.

Місячний мітінґ Центрального Комітету до будови Українського Народного Дому відбуде ся в четвер, 21-го грудня (Decem.) с. р. Початок о год. 8-ій вечером під ч. 117, Ave. A., в гали „Conovich-а", Ню Йорк, Н. Й.

*В. Вінтоняк, секр. рек.*

### ПОВІДОМЛЕНЄ.

**Річний мітінг Центрального Комітету до будови Українського Народного Дому в Ню Йорку, відбуде ся в четвер, 28-го грудня. Початок о год. 8-ій вечером під ч. 134 Е. 7 ул. (у Millera) Ню Йорк.**

Проґрама річного мітінґу:

І. Отворенє річного мітінґу, відчитанє всїх делеґатів з кождого товариства і відчитанє протоколу.
ІІ. Вибір предсїдателя і секретарів до перепровадженя мітінґу.
ІІІ. Справоздане предсїдателя.
IV. Справоздане касієра.
V. Справоздане секретаря фінансового.
VI. Справоздане контрольної комісії.
VII. Справоздане секретаря рекордового.
VIII. Дискусія над справозданями.
IX. Вибір нового уряду
X. Дискусії і внески делеґатів.

Від Головного Уряду:
Я. Корнат, предс.,
С. Чосник, кас.,
І. Матейко, секр. фінас.
В. Вінтоняк, секр. рек.

## КАЛЕНДАР.

### ГРУДЕНЬ.

| н. ст. | Дні | Руські сьвята |
|---|---|---|
| 21 | Четвер | Натапія Пр. З. |
| 22 | Пятн. | Зачатія Пр. Б. |
| 23 | Субота | Міни Єрм. |
| 24 | Неділя | 28. Даниїла стовп. |
| 25 | Понед. | Спиріdіона еписк. |
| 26 | Вівтор. | Евгенія, Ореста |
| 27 | Середа | Филимона |

# НОВИНКИ.

¶ Побіда населення. Кількалітна борба населення міста Ню Йорку з трамваєвими компаніями скінчила ся оногдї побідою перших. Комісія публичних робіт признала, що від 1-го січня 1912-го року усї трамваєві лінії в Ню Йорку мусять видавати „трансфери", так, що знаючий добре місто буде опять міг його обїхати за 5 центів.

¶ Помер пряшівський руський епископ Іван Валї, тайний радник і римський ґраф. Покійний визначив ся як протектор народного шкільництва. З власних фондів вибудував дякоучительську семинарію в Пряшеві, за його заходом збудовано там також дівочу учительську семинарію для гр. кат. дівчат, основано тов. епархіяльних учителїв і т. д.

¶ Нова каменица Народної Гостиниці. „Народна Гостинниця" українське товариство основане на акціях, яке до сеї пори вело у Львові готель тої самої назви, оногдї набуло на власність припирающу до своєї старої каменицї, збудовану в тім самім стилю каменицю при ул. Костюшка у Львові за цїну пів міліона корон. Через сю трансакцію „Народна Гостинниця" розширила ся відразу до подвійного розміру і належить тепер до найбільших готелїв у Львові.

¶ Характеристика Пуришкевича. Маршалок кишинївського повіту Балабас ось як характеризує в листі до редакції часописи „Бессарабская Жизнь" званою Пуришкевича: „Пуришкевич, се шляхтич мордобитний, кольосальний брехун, клеветник, яким послугують ся як знарядєм інтриґи, безличности і морального анархізму". Вкінци зобовязує ся автор листу до закупна доживітного ліжка в психіятричній лїчниці для зварійованого Пуришкевича. Сей Пуришкевич, се є посол російських чорносотенцїв в петербурській Думі та покровитель і божище галицьких кацапів.

¶ Зміна російської народної краски. В Петербурзї радить тепер окрема комісія в справі зміни російської народної краски: біло-синьо-червоної на чорно-жовто-білу. Більшість комісії є за тим щоби завести нову краску, бо уважає її за більше властиву, як з історичної, так і з геральдичної точки. В такий спосіб Росія може попращає ся з красками, які від Петра Великого уважала за народні. „Нов. Время" протестує проти того і радить добре застановити ся над сею справою, пригадуючи, що майже всі славянські народи мають краски: білу, сину і червону. Навіть нашї кацапи носять ленти в тих красках.

¶ Війна яка мала бути, а якої не було. Допера сими днями вийшло на яв, і то на підставі віродостойних інформацій, що надійшли з Льондону і Берліна, що в липни, серпни і вересни с. р. три рази грозила Европі велика війна. Найнебезпечнїйший був протяг часу між 18. а 23. серпня. Німецька фльота удала ся тоді на морські вправи біля Норвеґії. Слідом за нею поплила дуже сильна анґлійська ескадра контрторпедовців, котра уставивши ся в півколесо в формі вахляра окружила німецьку фльоту і обсервувала її рухи. За кождим німецьким кораблем, що відлучив ся від ескадри слїдкувало контрольне анґлійське судно. Рівночасно появили ся на Північнім мори дві дивізії анґлійської фльоти, котрі разом були сильнїйші чим німецька фльота. У вересни анґлійська адміраліция зачала воєнні підготовлення для перевозу анґлійської сухспутної армії на французькі береги. Без сумніву, що Німцї знали точно про сї воєнні підготовлення Анґлії і тому виявили так богато уступчивости супроти Франції при заключуваню мароканської угоди.

¶ Італійські утїкачі. З яким одушевленем йдуть італійські резервісти на війну з Арабами в Тріполїсї, сьвідчить, що як пише німецька віденька часопись „Die Zeit", поверх 1000 італійських утїкачів перебуває в Тиролю, Каринтії і Стирії, які не повертають до Італії зі страху, щоби їх не покликано до чинної служби в армії. В Трієсті та Фіюме є много італійських утїкачів.

¶ Велика катастрофа на мори. Італійський пароплав „Romagna" що курсував раз на тиждень на Адрійськім мори між Трієстом а Равенною, затонув коло Ровінїо. На кораблі було 70 осіб: 47 подорожних і 23 корабельної служби. З того вратувало ся ледви 10 осіб, а решта згинула. З подорожних виратував ся тільки властитель каварні в Трієсті, Кроваджі і його 8-лїтний син, з залоги 8 осіб. Катастрофа наступила з причини пануючого тоді „широкка" (сильний вітер), а ще більше через неправильне переладоване корабля. Именно заладовано великий ладунок рижу на одну сторону і корабель стратив через те рівновагу. Корабель був власностію одного з купців з Равенни. Проти залоги корабля пануе загалне огірчене. Оповідають, що офіцер Занболлї охоронив ся з 7 матросами на ратунковий човен, не турбуючись нї трохи пасажирами. Між пасажирами було богато австрійських горожан.

¶ Напад опришків. В ночи з 7. на 8. м. м. напали в селї Роман, в Румунії, на двір властителя дібр, Манїзоляна, якісь замасковані опришки в числї пять, які вдерли ся до комнати, де спав Манїзолян, звязали його шнурами, заткали уста а відтак стали над ним в страшний спосіб знущати ся і колоти ножами по всїм тїлї, домагаючи ся гроший. Ледви живий, видав Манїзолян опришкам всю готівку, яку мав дома, щось около 7.000 франків, чим однак опришки не зовсім вдоволили ся, бо облили нещасливу жертву нафтою, а підпаливши утїкли в незвіснім напрямі. Манїзолян згорів в страшних муках а разом з ним згоріла більша часть двора. З двох слуг, яких опришки розоружили і також звязали, один збожеволїв, здає ся наслїдком перестраху. За опришками зарядженo сейчас погоню, але без успіху.

¶ Малий герой. Жінка господаря Ніллеса з Моршельду, в надренській провінції, виїхала сими днями до Тревіру за орудками. Її діти: 5-лїтний хлопчик і 3-лїтна дівчинка, хотїли повитати матїр на зелізничій стації, отже вийшли вечером з дому, але зблудили по дорозї. Не заставши дома дїтий, поспішила мати шукати дїтий і заалярмувала сусідів, однак аж слїдуючого ранку найдено обох дїтий в бороздї на полї. Хлопчик був вже неживий із змучення і зимна, бо, хотячи обезпечити сестричку від нічного холоду, отулив її печаливо в свою одежину. Малий герой переплатив житєм свою посьвяту, але за те дївчина виратувала ся.

¶ Вирок смерти за вдарене офіцира. Ґарнізоновий суд засудив на смерть жовніра, що свого часу в Новім Санчи (Галичина) підчас вуличної авантури кинув каменем на поручника 32 п. кр. обр., Берґера, що хотїв його призвати до порядку, і ранив його в голову.

¶ Процес о 300 міліонів корон. Ведуть його претенденти на спадкоємцїв французького ґенерала Шарля Ієтта, котрий роздобув тристаміліоновий капітал в Канадї, опісля вернув до вітчини, де помер, не оставляючи потомків, нї близшої родини. Коли ніхто по спадок не зголошував ся, французьке правительство забрало гроші до державної каси. По кількох лїтах, коли справа стала голосною, найшли ся далекі своякu померлого, котрі зажадали звороту майна, а що правительство противило ся видачі, пустили ся з французьким державним скарбом на процес.

¶ Новий діямант. В бразилїйськім стейтї Мінас Ґераес, найдено великий діямант. Він важить 175 каратів. Стейт Мінас Ґераес достарчав вже сьвітови численних шляхотних каменїв незвичайної величини. Особенно бразилїйські діяманти відзначають ся красотою і під взглядом полиску, огня та твердости перевисшають значно африканські.

¶ Кара смерти в Туреччині і Японії. В Туреччині і Японії монарх — у першій султан, у другій мікадо — має право видати присуд підданому на відібране собі житя. Такий присуд признають почесною карою, а достутити її можуть лишень найвисші достойники турецькі: баші, міністри і великі везири; а в Японії „самураї", особи стану лицарського. В Туреччині султан посилає присудженому зелений мотузок, яким він має задушитесь; в Японії — присудженний мусить собі розпороти черево, що там називають „гаракірі". В часі найбільшого розвитку турецької держави, майже всї везири гинули таким чином. Послїдним достойником, який одержав зелений мотузок, був Пертев баша, великий везир Магомеда II. Попавши в неласку, зістав вигнаний до Адріянополя; позаяк одначе і тамечки полишив ся непоправним, султан післав йому лист, в якому був зелений мотузок, а радше тятива, обвинена шовком. Довершене присуду відбулось з величавим обходом, після приписаних в таких випадках звичаїв. Невільники принесли дорогий килим, присланий султаном. Пертев баша вложив шнур на шию, і припавши ниць на килимі, відмовив молитви. На даний знак задусили його невільники, а відтак відрубали йому голову, яку завезли до Царгороду в кошику, повнім соли. Було се 1837 р. Послїдним Японцем, присудженим через Мікада на „гаракірі", був лицар Такі Зен Забуро, який в р. 1868. почав в Японії різню чужинцїв.

E251

¶ Песячі уродини. Минувшої неділї вечером відбуло ся в готелю Plaza, Orange, велике і торжественне сьвято: чотирорічні роковини уродин любимця і пестюха якоїсь міс Е. Сінклер. Сей пестюх то собі звичайна собачка з породи ямників, а на імя тій собачці — не сьмійте ся і не дивуйте ся, бо се стало ся в культурній Америці, а не в якійсь там Богом забутій Галилеї — Abe Lincoln, або по нашому Авраам Лінкольн, імя одного з найславнїйших президентів Злучених Держав. На се „фамілійне" сьвято запросила панна Сінклер аж 40. своїх найбільших приятельок і бажала відсьвяткувати се рідке сьвято і незвичайне торжество таки у готелевій їдальні враз з такими божими сотворінями, що то їх називають звичайно людьми. Та готелева служба опираючи ся на якісь-там постанови, не хотїла позволити властительці „Лінкольна" відсьвяткувати уродин її любимця в готелевій реставрації. Тоді міс Сінклер задерла носик до гори (чий носик? — прим. складача) і пішла собі, мов та цариця, до своїх власних апартаментів, що находили ся таки в тім самім готелю. Небавком почали сходити ся запрошені на уродини „Лінкольна" дами. Явило ся їх 20, а половина з них привели з собою своїх песиків. Була розумість ся дуже величава гостина: їли, пили, говорили „спічі" (промови), а нарешті почали складати презенти вельможному солінізантові. Одна дама подарувала „Лінкольнові" дуже дороге і умисно для него роблене футро. Від тих других 20 дам, котрі помимо запрошення чомусь на сьвято не прибули, одержав містер „Лінкольн" по одній почтовій картці від кождої „лейді". Всї вони складали чотиролїтному солінізантови свої найгорячійші желання: доброго здоровля, довгих та щасливих літ і т. п. Се було вже друге сьвято в житю щасливого „Лінкольна", — бо перше, — також таке саме — відбуло ся в рік по його народженю. — Імя панни Е. Сінклер повинні благородні Американці записати золотими буквами у своїй історії. Честь, кому честь!...

¶ Чудо хірурґії. Кілька тижнїв тому приключив ся одному богатому чоловікови, бувшому фармерови в Калдвел, Н. Дж., який називає ся Мільтон Г. Конфілд, вельми прикрий випадок. Якийсь тяжкий предмет упав на него і зранив йому болючо голову. З початку здавало ся, що ся рана загоїть ся сама собою, і що сей випадок не відібє ся на здоровлю Кенфілда. І справдї, по тижневи, рана на голові майже засклепила ся, але бідний Кенфілд почав тратити память. Треба було забрати недужого до шпиталю. Лікарі-хірурґи оглянули докладно зранену голову паціента і переконали ся, що на мозґу Кенфілда осїла верства зсїлої, запеклої крови. Не було ради і лікарі взяли ся до сьмілої операції. Розтяли череп паціента зараз повисше того місця, де він був зранений, добули ся до мозку, зняли з него сю поволоку заскорузлої крови і рану назад зашили. В кілька годин опісля недужий отворив очи і почав пізнавати своїх кревних і приятелїв, яких перед операцією в жаден спосіб не міг пізнати і назвати по імени. Значить ся, небезпеченство утрати памяти зістало усунене, а лікарі мають надію, що Кенфілд прийде небавом до цілковитого здоровля. От до яких чудес доходить нинїшна хірурґія, а все то завдяки пильній та витревалій науці. Учіть ся, люде, то й з вас щось буде!

¶ Домагає ся учителя. На острові Бейкер недалеко Бостону, пять миль від берега, находить ся морська лїхтарня під управою капітана Гадлея. Сей Гадлей вніс на днях просьбу до шкільної ради в Бостонї, Масс., у якій домагає ся прислання до його дому учителя для своїх трох дїтий. „Я є сітізеном Злучених Держав — так арґументує лїхтарник свою просьбу — а правительство сеї країни жадає, щоби мої дїти учащали до школи. Позаяк з такого великого віддалення і такою небезпечною дорогою (морем) я не можу посилати своїх дїтий до міста, то прошу прислати менї домашного учителя на кошт міський".

# ЗАПОРОЖЦІ.

КАЗКА
ІВАНА НЕЧУЯ ЛЕВИЦЬКОГО.

(Дальше).

От пішли вони далі і прийшли до якоїсь невеличкої річечки. Карпо там примітив, що через камяну стіну в одному місци прорвалась вода і потекла річечкою, бистро як птиця. Вода падала з каміня на камінь, шуміла й кипіла, неначе одскакувала од розпеченого каміня. Через воду був міст: то лежав великий та широкий плисковатий камінь. За річкою, далеко, далеко, аж під самим берегом Дніпра росла велика діброва. Дерево було таке високе, що трохи не доставало верхами аж до води! Густе й темно-зелене гілля висіло з верху, як найгустійші хмари. Дерево стояло темною рівною стіною. Над тією дібровою стояла ніби дуже ясна місячна ніч, або ясний вечір. На зеленому полі скрізь понад дібровою було видко могили. Над кождою могилою стояв у головах низенький білий камяний хрест, а в ногах ріс дуб. Перед кождим хрестом палав великий ставник, а в кождому дубі був застромлений козацький меч. В тій стороні сьвіт був такий тихий, що ставники горіли, як у церкві. Йдучи проз те місце, Запорожці почали хреститись і молитись, поздіймавши шапки.

— То наше кладовище, одказав козак.

Карпо повели далі просто до камяної стіни. Дивить ся він, аж в тій стіні прорубані ніби ворота, та такі високі, як церква! Коло тих воріт по обидва боки стояли на сторожі два старі Запорожці з великими мечами. У них сиві бороди були аж до пояса.

— До гетьмана! до гетьмана! загули позаду козаки і обидва діди спустили підняті мечі до долу, поставали по обидва боки коло Летючого і повели його в ті ворота. За ними так і посипались всі козаки.

Війшовши в ті ворота, Карпо вглядів ще більше диво: там між двома високими стінами була друга, гетьманська половина тієї Січи. Глянув Карпо на стелю, а там так само лив ся і шумів Дніпро. Сонце так чудово грало промінням в тій стелі, як у чистому кришталеви. Карпові здало ся, що в тій водяній стелі одна допка з щирого золота, а друга з срібла; третя червона як жар, а там далі жовта, зелена, синя. Ті допки ніби ворушились, змінялись, неначе чиясь рука перегортувала їх навмисне. То се вони всі счезали, і пишне сонце і синє небо було видко через воду, як на землі; було видко, як птиці літали в небі, як риба плила стрілою, або грала проти сонця цілими табунами.

Карпа повели через сад між двома рядами високого дерева, на котрому срібний лист був перемішаний з золотими яблуками та грушами, а коралевими вишнями та черешнями, з китягами винограду з дорогого каміня. Весь сад блищав як сонце. З дерева на дерево перелітали райські птиці, неначе хто перекидав кучки вогню або блискавки. А там, за садом стояв простий зелений дуб, а під дубом на камінї сидів гетьман. Він був такий великий, як Палій. Здасть ся не було коня на сьвіті, щоб вдержав його на собі! На гетьманови була висока шапка, а з шапки на бік висів золотий верщок; він був підперезаний золотим поясом і обутий в червоні чоботи з золотими підківками. Спершись однією рукою на широкий меч, гетьман держав в другій руці булаву з щирого золота, обсипану дорогим камінням, котре блищало як проміння. Вся булава так сьвітилась, неначе гетьман держав у руці сонце. Гетьман думав глубоку думу, схиливши голову.

Не здіймаючи шапок, два діди стали перед гетьманом і постановили поперед Летючого. Їх роєм обступили козаки.

Гетьман встав і випрямив ся на пілий зріст.

— Яке діло маєте, шановне товариство? спитав гетьман, і Карпо чув, що земля під ним задрижала.

— Хиба-ж не бачили, ясновельможний гетьмане! Чоловік прибув до нас з України.

Гетьман тільки тоді кинув оком на Летючого, довго дивив ся на нього і дві сльози упало з його очий на землю. На тім місци вже лежало дві рожі.

— Чи ти, хлопче, з України? Як же ти зайшов до нас? Чи не наслав тебе до нас Бог і народ?

— „Я розбив байдака на порогах і не знаю й сам, як я сюди зайшов“.

— Сину мій любий, сину мій милий! Я-б тебе обняв, та боюсь задушити тебе від моєї великої сили, від широго серця, — промовив гетьман і стиха поцілував Летючого. — Скажи-ж мені, сину, що там діє ть ся на Україні?

— „Нічого“, відказав Летючий.

— Чи памятають на Україні про гетьмана й козаків, чи згадують?

— „Трохи памятаємо. Старі люди дещо розказують“.

— Чи не говорили-ж вам про нас попи, або ченці, або вчені люди?

— „Ні. Ніхто про те нам нічого і не згадував. Трохи чули дещо від кобзарів“.

— Як-же там на сьвіті живуть люди? Чи лучше їм, чи гірше? Чи й досі терплять від Ляхів? Чи й досі там у вас є Татари, Москалі, Жиди?

— „Є й Жиди, й Ляхи, й Москалі. Тільки про Татар нічого не чувати. А чи лучше тепер людям, про те не знаю“.

— Чи вже-ж вам ніхто нічого не росказував?

— „Ніхто, ясновельможний гетьмане“.

Гетьман важко здихнув і поклав свою булаву на камінь. З каміня так і бризнули левкої та фіялки кругом булави, а виноград оплів навкруги камінь і постелив ся по траві.

— Ходімо-ж, козаки, до церкви та спитаємо в Бога, що діяти нам, та помолимось Богу за Україну.

— До церкви! до церкви! загули навкруги козаки.

Гетьман відвязав меч і застромив у камінь. Меч ввігнав ся в скелю як у віск, а спід меча задзюрчала кров.

Гетьман тихою ходою виступив уперед, і козаки розступились на обидва боки. Гетьман був висший і красший від усїх Запорожців.

Слідком за гетьманом два сиві Запорожці повели Карпа, а за ними роєм посипалась уся громада. Кільки можна було скинути оком, червоніли шапки та кунтуші. Все військо йшло широким зеленим полем, а по обидва боки росли чудові гаї та сади.

Гетьман повернув за високу скелю, де була церква. За тією скелею Карпо вгледів нове диво. З високої стіни з двох розколин лили ся водопади і спадали найдрібнійшою білою росою в дві річечки. Ті річечки стікали ся до купи, а між ними був високий остривець. На тім острові, понад річечками, скрізь попід камяною стіною росли вишневі сади і стояли в цьвіту, як у нас буває весною. Весь той куток білів вишневим цьвітом. Карпо бачив тільки на острівці камінь, а на камінї стояв високий хрест з чистого золота, весь гладенький з низу до верху. На самому перехресті висів терновий вінок, а на колочках того вінка блищала сьвіжа кров. Хрест блищав навкруги, як сонце, а від того сьвіта над хрестом на камяній стіні стояли аж три веселки, дуже, дуже ясні! Карпо більш нічого не бачив, тільки білі як пух сади, а над садами золотий блискучий хрест і три веселки.

— Се наша церква! промовили діди до Карпа, показуючи на хрест, тільки отой хрест ми взяли з собою з Запорожа, бо ми знали, що й хреста там не зісталось-б. А ми за хрест ложили на степах, на морі свої голови.

От почали вони наближати ся до того хреста, аж чує Карпо, хтось сьпіває пісню, і сьпіває голос дівочий. Карпо чув усякі голоси, та ще з роду не чув такого гарного, рівного, високого, дзвінкого та голосного! Той голос сьпівав українську пісню.

— „Хто се сьпіває?“ спитав несьміливо Карпо у дідів.

— Швидко сам побачиш, понуро відповів йому характерник.

Війшли вони в ті сади. Дивить ся Летючий, аж проти самого хреста, коло острівця стоїть одним один зелений кущ: то був кущ калини. Зверху на кущі червоніли спілі ягоди, а середина куща ціла облита білим цьвітом. Під самісіньким кущем блищала в калині криничка. Карпові здалось, що той голос ллеть ся або з калини або з криниці.

Тільки що гетьман наблизив ся до острівця, аж той голос задріжав од незмірної туги тай замовк. Гетьман став проти хреста на коліна, і за ним упало навколїшки все товариство. От гетьман почав читати молитву, а разом з ним загула вся громада, як от гуде народ у церкві, тогді як почнуть сьпівати Іже херувими. Карпо чув, що під його колінями дріжала земля; він ухопив ся рукою за камінь і той камінь дріжав, а після так і розколов ся на двоє. Від тієї козацької молитви страшно заревели пороги, задріжали обидва береги Дніпра, затрусилась земля на Україні, затрусив ся Київ на горах, задріжала Шевченкова могила в Каневі, і та гора, де стоїть могила, одкололась і впала в Дніпро. В той час у Київі, в Лаврі задзвонили самі дзвони. На терновому вінку на золотому перехресті показала ся сьвіжа кров...

— Ще терпить народ на Україні! Ще зовсім сьвіжа кров на терновому вінку! Ще не загоїлись рани України! — промовив гетьман показуючи на хрест.

І знов загуло товариство і впало низь до землі. В той час знов з калини засьпівав чудовий дівочий голос, засьпівав пісню до Бога і вся громада слухала ту пісню і плакала.

Гетьман скінчив молитву і встав; всі козаки встали за ним. Настав час! промовив один характерник, показуючи рукою на кущ калини, і Летючому здалось, що та калина аж заворушилась, неначе на неї повіяв тихий вітер. Голос засьпівав веселої пісні.

— Настав час! промовив гетьман.

Один дід пішов до криниці, набрав у пригорщі води і тричі бризнув на калину. І Карпо бачив, як червоні китяги калини ставали квітками та стрічками на голові чудової дівчини, ставали румянцями на повних щоках; він бачив, як білий цьвіт ставав білим лицем, білою сорочкою, як криничка стала відрами. Де був кущ калини, там стояла чудова дівчина і брала воду з криниці. Коли придивить ся Карпо до тієї дівчини, аж то стоїть Олеся, дочка отамана Музики.

— Отсе, як же я довго спала! тихо промовила дівчина, озираючись навкруги; але який же дивний був мій сон!

— „Олесю, серце моє, щастя моє!“ крикнув Летючий і згадав усе, усе: і свою біду, і все що з ним стало ся.

Та дівчина була, як дві краплі води, Олеся Музиківна! Такі самі в неї були великі карі очи, такі-ж маленькі губки, такіж чорні великі коси. Навіть такими квітками була в неї вишита сорочка.

— „Олесю! чи вже ж ти мене отсе не впізнаєш?“ промовив знов Летючий.

— Я не Олеся; я Маруся, хоч я й Музиківна, як ти кажеш, тихо промовила дівчина. Але де се я? Боже мій! Де моя мати? Де мій милий гетьман?

І з тими словами її очи впали на гетьмана. Вона почала умлівати і тихо сіла на камінь. А гетьман дивив ся на неї довго, довго. Його грізне лице стало так лакаве, як у малого хлопця.

Один дід характерник почав говорити до дівчини:

— Чи памятаєш, дівчино, як ти полюбила нашого гетьмана, як приплила сама човником і ступила ногою на наш запорожський острів? Ти вчинила великий гріх! Запорожець, не повинен кохати дівчат, а твоя дівоча нога не повинна була і торкатись об нашу січову землю. За свій гріх ти стала калиною і разом з нашим кошем тебе поглинув Дніпро. Ти стояла оттут уже сто літ і спокутувала свій гріх. Твій рід і тепер живе на Україні. Одного Музики дочка запровадила отсього хлопця де нас... То ваше вже пяте коліно.

Гетьман згорнув руки, подивив ся на Марусю і промовив:

Іди, Марусе, з сим хлопцем на Україну. Така Божа воля. За твою щиру любов до мене ти каралась, за щиру любов ти й спокутувала. Іди! І коли людям добре жити на Україні, то зоставай ся там і кінчай свій людський вік; а коли людям погано жити, то ти вернеш ся до нас, знов оттут перед хрестом станеш калиною і розкажеш нам, і висьпіваєш нам про горе України. А ти, діду, винеси Марусю та Карпа — на той сьвіт! Промовив гетьман і махнув рукою на одного діда характерника.

Той дід, зараз став орлом, вхопив на себе Марусю й Карпа, махнув широкими крилами. Водяна стеля так і розступилась на три сажні, неначе від великого вихра. Орел поніс їх обох понад страшними Дніпровими порогами.

Карпо глянув у низ, і голова в його заморочилась. Ненаситець ревів, стогнав, кидав у гору білу хвилю. Бризки й піна кидались і сипались на всі боки. Ще висше підняв ся орел, і стало видко всі пороги від останнього: Дніпро здавав ся якимсь звірем у котрого грива і шерсть крутилась білими вихрами.

— „На що ти орле, так високо підіймаєш ся?“ спитав Летючий.

— Бо я Запорожець і люблю простор. А де більше волі, більше простору, як не тут, у небі під хмарами, промовив орел і ще дужше махнув крилами. Крила вже черкались об хмари. Весь Дніпро вже здавав ся синьою стрічкою, а вся земля зеленіла, як зелена хустка. Вже було видко, де Дніпр виливав ся, лиманом в Чорне море. А городи біліли, наче грядочки білих квіток. Орел глянув очима просто на сонце а потому у низ і промовив:

— Чи бачите, що дієть ся на Україні?

— „Не бачимо“, обізвались Карпо й Маруся, „бо ріки вже здають ся ніби шнурочки, а зелена Україна туманом укрилась“.

— Доторкніть ся руками до хмари і потріть собі очи! промовив орел і вони обоє так і зробили.

— Чи бачите теперечки, що од самого Дніпра аж по Сян, аж до Перемишля і Ярослава на зеленому полі скрізь вють ся жовті гадюки, пашать полумям і повсисались в українську землю.

— „Бачимо“.

— Отож польські пани, що ссуть кров з нашої землі. Ми їх були багато вигубили, а тепер знов їх розплодились доволі. Та й розплодило ся-ж те иродове зілля! Такі поставали гладкі та довгі! та як пащать полумям, бий їх сила божа! Нещасний народ, нещасна Україна... А чи бачите, як скрізь неначе великими клубками вють ся черви або глистоки?

— „Бачимо!“

— Ото-ж жиди, що висисають з нашої України останній сок! Та й багатож тієї черви! А чи бачите ви, як на зеленому полі плазують сірі комашки поміж тим гадом?

— „Бачимо!“ обізвалась Маруся, „то, мабуть, козаки муштрують ся. Чи не зібрають ся на Ляха або на Турка?“

— Ні дочко. То московське військо муштрує ть ся. Між тим військом вже нема ні однісінького козака, промовив орел та й крила опустив. Він так швидко падав у низ, що в Марусї й Карпа дух захопило.

Орел почав спускатись на правому березі Дніпра, проти того острова, де колись була Січ. Він глянув на той острів, де й сліду козацького не зосталось, де козацькі могили заросли бурянном та огородиною, де на гетьманських могилах кольоністи-німці насадили картоплі. Де колись на майдані роєм гули на раді Запорожці, там тепер паслась німецька череда... Орел гірко заридав, тихенько зсадив на берег Карпа та Марусю, а сам знявсь і впав у білу кипучу піну Ненаситецького порога.

(Конець буде.)

# Відозва.

В сім році минає, як відомо, сто літ від часу, як прийшов на сьвіт Маркіян Шашкевич. Він положив великі заслуги для нашого народа, бо він перший навчив Русинів не встидати ся свого рідного слова, бо він перший показав дорогу, якою нам треба йти, щоби здобути собі повагу між іншими народами в сьвіті.

Наш бідний край обходить торжественно сю столітню річницю народин Маркіяна. Всюда по містах, місточках і селах устроюють вечерки і вечерниці в його честь; в Підлисю, його родиннім селі, поставили йому величавий памятник в формі хреста, у Львові відбули ся громадні походи на його могилу; тут і там основують ся інституції його імени, збирають ся складки на народні цїли і т. д. і т. д. Інтелїґент стає побіч селянина і робітника, молодїж побіч старих і з всїх грудей добуває ся один гимн похвальний в честь першого пробудителя галицької землї.

І нам, Русинам, яких доля кинула за море, не випадає остатись по заду в сьвяткованю сего ювилею. І ми також мусимо почувати ся до обовязку віддати достойну і гідну честь Маркіянови, і тим способом показати нашим братям в старім краю, що ми так само. хоч на чужій земли, уміємо шанувати память наших великих заслужених людей.

Тим то ми, підписані комітетові, сьміємо звернути ся до всїх Русинів в Америцї от сими словами: Дорогі Родимцї! Хотяй ми розкинені по широкій і довгій Америцї, то мусить нас тепер оживити одна думка, одна цїль, а се віддане почести першому камінярeви нашої вітчини. На всїх наших плейсах мусять в тїм або з початком слїдуючого року бути устроєні концерти, вечерницї або який інший обхід в честь Шашкевича. Ми мусимо звеличити його імя, аби старий чи молодий як і дитина-школяр знали, хто був Шашкевич, що зробив і чим він є великий і заслужений для нас.

Но тоє возвеличенє Маркіяна не може обмежити ся лише на слова; ми мусимо се віддане чести показати також і дїлом. Ми знаємо, що в старім краю сиплять ся фонди на рідну школу, ми знаємо, що всї Русини добровільно оподатковують себе і тягнуть ся з послїдного на народні цїли, хоч кождий з нас знає, як тяжко в краю о гріш. Богу дякувати, нам тут в Америцї лекше о хлїб і о цент і длятого, чи можемо ми обоятним оком дивити на се, як наші брятя кладуть на народнім жертвеннику свої лепти для народного добра, а ми з своєї сторони малиб бути рівнодушними і нїчого не дати?

Нї, і ще раз нї! Ми мусимо помочи нашому краєви і показати, що й нам добро рідної школи лежить на серци. Длятого ми просимо, щоби при всяких Маркіянових обходах збирали ся добровільні складки, щоби по церквах наше Вс. Духовеньство відправляло парастаси по Маркіянї і заряджувало заразом збиранє жертв, щоби взагалї не проминула анї одна нагода, при якій не зібралоб ся дещо на повисшу цїль. Всї тї жертви утворять один фонд під назвою „Ювилейний фонд ім. Маркіяна Шашкевича" і він пійде на шкільні цїли в старім краю.

Ми певні, що наша американська Русь не повстидає ся. На бік всякі незгоди і сварнї! Нехай всїх нас Русинів в Америцї звяже під теперішну пору одна ідея: **„Сьвято Маркіяна!"**

За Комітет:

**о. Йос. Чаплинський, предс.,**
167 Hall Ave., Perth Amboy, N. J.

**Ів. Мартон, заст. предс.,**
Whiting, Ind.

**Сем. Ядловський, кас.,**
Box 76, Jersey City, N. J.

**Вол. Касьнів, секр.**
10 Chmelnycky St., Ansonia, Conn.

## Як колись будуть женитись?

Відомо загально, що в часописях виставляють люди себе на публичну лїцитацію з осьвідчинами женитись. Хто хоче женитись або віддаватись пускає в сьвіт таке оповіщенє в часописи, н. пр. „мужчина літ 25, хороший, урядник чи який там инший стан, із пенсією прим. 3000 кор., бажає подружитись із панною до 22 літ, брюнеткою, очитаною, інтеліґентною, котра має віна 5—10.000 кор. і пр. фотоґрафію таку а таку під дискрецією вимагає ся, відповіди слати на адресу X. Y. Z.". Женщини не дармують також і собі залицяють ся отсею дорогою та шукають щастя.

Ріжно воно буває у таких випадках, але так буває, що в той спосіб женять ся. Але се роблять лише люди маєтні або з доброю пенсією. Бідняки, або таки так коротають свій вік в сумнім і блуднім примусовім безженьстві, бо ніхто їх не хоче, звичайно тому, що не мають посагів і добрих платних становищ, або женять ся і як та пара волів запрягає ся в ярмо, щоби на спілку ще більше бідити. А як не допарують ся, як одно гайта а друге вісьта, одно скоре а друге ліниве, одно любить заглядати до чарки а друге за другими на боки і доперчувати собі в житю супружім, от тоді горе і печаль. Красавиці хоть інтеліґентні, рідко добре виходять замуж, бо краса після нинїшних поглядів то цьвіт красний в маю а в червни вже опавший і зівялий, має попит лище для хвилевих розривок культурного гільтайства, а любує ся красою годину дві, день — два, але опісля глядає ся підстави в житю, кругленької золотої чи срібної монети: не завадять і папері цїнні, навіть щось позитивного, що представляє вартість грошеву, словом фінансова сторона має в часах великої жадоби монети чи не найбільший попит.

Та сьвіт жіночий не в тїма битий. Наші Еви, а особливо американські небавом видумають новий замах на некультурну жадобу грошa нинїшних женихів. Як поступ, то поступ: Люди вже лїтаками лїтають, чом же би жіноча краса, сприт і талант не малa залляти і злегковажити нїму монету. Румяне личко, чудні брови, ангельский вираз, гнучка стать і многі ще инші прикмети душі і тїла, чом же би не мали бути цїннїйші від того мольоха грошевого, що його і злодій вкраде і вода забере і ржа та міль зїсть?! То само відносить ся і до красних мужчин, котрі подібно як і женщини, хоч не мають майна, анї славного роду, а за се красою і прикметами душі і вдачі будуть могли вінчати ся і пустять себе в льотерію. І буде небавом пущена в сьвіт нова метода женитьби ось як: Часопись помістить вірну фотоґрафію жениха чи невісти, що хоч не богаті, але хотїли би як найкрасше одружитись. Крім того буде уміщене ще таке:

„Я Н. Н. літ . . . хороший, здоров, не без майна і т. д. всї свої прикмети вичислить, пдскаю себе в льотерію. Льос для дївчат від 18—25 лїт коштує пр. 20 К, від 25—30 лїт дївчат 50—60 К. Для вдовиць льос визоситиме пр. 100 К, коли старші але бездїтні, коли з дїтьми 200 К, для молодих вдовиць пр. 70—80 К. Колик не перейшли ще 25—30 лїт і суть бездїтні, колиж з дїтьми 150 кор. і т. д. і т. д." Так само зможуть зробити і жіночі круги усїх верств суспільних. Видасть ся про те певну скількість нумерів, їх ся після замовленя розпродасть за ґотівку прислану, а в певнім дни і годинї вілбуде ся тягненє льосів в присутности нотаря. На кого впаде повне число, той і подружить ся з льосованою людиною. Так отже буде можна лекшим способом подружатись навіть голопятникови і женщинї, що не має достаточного віна і евентуально бути щасливим в новім супружю ось так по долї зліпленім. Поживемо, побачимо як не ми. то хоть наші дїти або внуки. Нам вже досить бачити ріжних комедий і винаходів штудерних, нехай они троха розвеселять ся тим, що нинї вглядає сьмішним і неможливим. Сьвіт йде все вперед, инша річ чи в добрім, але пре ся людскість до новостий і реклями, щоби заспокоїти свої розбурхані нерви і пристрасти.

## БАНКОВИЙ ДЕПОЗИТ.

Мудрий чоловік завсїгди старає ся о отворенє банкового рахунку і то так скоро, як лиш се можливе, щоби в сей спосіб мати якусь забезпечену суму на чорну годину. Так само повинен всякий поступати відповідно що до свого здоровля — то є піддержувати здоровлє тїла, що уважає ся за банковий депозит.

Підвалина сили полягає на добрім травленю. Держіть се в добрім порядку, а коли спостережете щось неправильного, уживайте Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина до сего часу, аж все поверне до природної працї. Сей старий домовий лїк є незвичайно успішним для кождої родини, в всяким сумнім положеню, а передовсїм підчас недуг жолудка, ослабленя, звертаня, фебри, нервозности, обструкції, болю голови і крижий, в розпиці, омлїонях та в многих инших недугах, передовсїм жіночих. По всїх друґсторах.

# КНИЖКИ

**котрі можна дістати в друкарні „Свободи”:**

| | цнт. |
|---|---|
| Ангел та пустельник | 15 |
| Америка | 15 |
| Американець, веселий образ з житя народу | 15 |
| Бери та читай | 30 |
| Борба кляс і чому робітники орґанізують ся | 15 |
| Весела книжочка з образками | 35 |
| В Старім і Новім краю | 25 |
| Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий | 10 |
| Доля галицької сироти | 5 |
| Дещо про зьвірята | 30 |
| Дещо про права і суди | 10 |
| Дорога до сьвідомости | 10 |
| Еміґрант | 15 |
| Журавлї | 10 |
| Житє, зарібки, орґанїзації і т. п. в Зл. Держ. | 15 |
| Зуб за зуб | 10 |
| Казки за Циганів | 10 |
| Коротка історія Руси | 10 |
| Капітал і праця | 15 |
| Казки про Жидів | 15 |
| Книжочка рахункова | 50 |
| Марія | 10 |
| Монгострадальний народ | 20 |
| Народний рух астр.-угор. Русинів | 15 |
| Оповідане про Алї Бабу і сорок розбійників | 20 |
| О підземних скарбах | 25 |
| Оповіданя про заздрих богів | 10 |
| Про нутро землї | 25 |
| Покуса | 10 |
| Про кінець сьвіта | 15 |
| Рицар і смерть | 5 |
| Розмова Поляка з Русином | 10 |
| Релїґійні вірованя | 20 |
| Русько-анґлїйський тлумач | 60 |
| Слово ч. 5. | 15 |
| Слово ч. 6. | 15 |
| Страшна пімста | 20 |
| Смерть | 10 |
| Степові люди | 15 |
| Страйк | 20 |
| Стріляй на смерть, робітнича драма | 15 |
| Товариска ворожка | 15 |
| Хто з чого жиє | 15 |
| Унїя в Америцї | 20 |
| Які то є люди на земли, з 20 образ. | 50 |
| Як мужик ходив до царя правди шукати | 15 |
| Через кордон | 15 |
| Хлопська доля | 5 |

### Друки.

| | |
|---|---|
| Метрики шлюбні | 3 |
| Метрики смерти | 3 |
| Поминик за померших | 10 |
| Папері листові з вінєтами, оден | 2 |

### Молитвенники і книжки богослужебні та релїґійні.

Звичайна оправа.

| | |
|---|---|
| Новий Завіт | 2.00 |
| Псалтир | 1.00 |
| Бог Надежда Моя | 1.00 |
| Хлїб душі | 60 |
| Хлїб душі, латинськими буквами | 84 |
| Дорога | 52 |
| Дорога, малий | 32 |
| Друг душі | 50 |
| Горі Серце | 34 |
| Ізборник Церковний, малий | 70 |
| Ізборник Церковний, мал. лат. бук. | 70 |
| Молитвенник, галицкий | 66 |
| Псалтир, малий | 1.20 |
| Сокровище Души | 80 |
| Зборничок | 55 |
| Збірничок найкрасшир пісень цер. | 10 |
| Ангельский хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I. | 25 |
| Ангельский хор, часть II. | 5 |

Гарна оправа.

| | |
|---|---|
| Бог Надежда Моя | 2.00 |
| Хлїб Души | 1.80 |
| Хлїб Души, латинськими буквами | 2.00 |
| Дорога | 1.70 |
| Дорога, малий | 1.00 |
| Друг Души | 1.30 |
| Горі Серце | 1.10 |
| Молитвенник | 1.80 |
| Молитвенник, латинськими бук. | 1.80 |
| Зборник | 1.90 |
| Зборничок | 1.30 |

Замовленя належить висилати на адресу:

**SVOBODA,**
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

## ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ”.

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи братцтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубрицї „Рух в Відділах Р. Н. Союза”.

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для братцтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разї оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телєфоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній сторонї паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

## Позір!

**усі ті, що змінюють свої адреси.**

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи“ після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч. ... .......

Імя і назвиско моє звучить ..............................

..............................

Моя стара адреса звучить ..............................

..............................

Прошу посилати „Свободу“ на нову адресу, яка звучить ..............................

..............................

Просимо затямити собі сей взірець і після того взірця зміняти, в разі потреби, свою адресу.

**SVOBODA**
83 Grand Str., Jersey City, N. J.